

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та управління

(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра менеджменту

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему «Інвестування як інструмент інноваційного розвитку
підприємства»

Виконав: студент IV курсу, групи ФЕУз-519

Спеціальності 073 Менеджмент

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

Менеджмент організацій та адміністрування

Ілля Полуктов

(прізвище та ініціали)

Керівник Лариса ШИТІКОВА

(прізвище та ініціали)

Рецензент Олена Борисенко

(прізвище та ініціали)

Запоріжжя

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут, факультет ФЕУ

Кафедра менеджменту

Ступінь вищої освіти бакалавр

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма (спеціалізація) Менеджмент організацій та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри
менеджменту д.е.н, проф.**

Тетяна ПУЛІНА _____

« 01 » 06 _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА (КИ)

ПОЛУЕКТОВУ ІЛІА АНАТОЛІЙОВИЧУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Інвестування як інструмент інноваційного розвитку підприємства»

керівник проекту (роботи) Шитікова Лариса Віталіївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти №133 від 21 квітня 2023.

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 01.06.2023 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) наукові праці українських та іноземних вчених з проблем інвестування та інноваційного розвитку підприємств, матеріали конференцій, інформація Інтернет-ресурсів, а також інформація бухгалтерської звітності підприємства ПП «Лубнимаш» за період 2020-2022 років.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади інвестування в інноваційну діяльність підприємства. 2. Аналіз стану інвестиційної діяльності в інноваційний розвиток підприємства. 3. Розробка стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 10 рис., 32 табл., 62 джерел, 10 формул, 4 додатка.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Шитікова Лариса Віталіївна к.е.н. доцент кафедри менеджмент		
II	Шитікова Лариса Віталіївна к.е.н. доцент кафедри менеджмент		
III	Шитікова Лариса Віталіївна к.е.н. доцент кафедри менеджмент		
Нормоконтроль	Шитікова Л.В., доцент кафедри «Менеджмент»	01.03.2023	01.06.2023

7. Дата видачі завдання « 01 » 04 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Організаційне зібрання щодо термінів подання кваліфікаційної роботи та методики її виконання	01.03.2023	
2	Вибір теми	14.03.2023	
3	Затвердження переліку кваліфікаційних робіт на кафедрі	14.03.2023	
4	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури з теми	постійно	
5	Наказ Ректора НУ «Запорізька політехніка» про затвердження тем магістерських робіт	01.04.2023	
6	Видача завдання до кваліфікаційної роботи	01.04.2023	
7	Розробка робочого плану кваліфікаційної роботи за узгодженням з науковим керівником	05.04.2023	
8	Написання 1 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	07.04.2023	
9	Написання 2 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	05.05.2023	
10	Написання 3 розділу та представлення їх на кафедру в друкованому вигляді та чорнового варіанту роботи в цілому	18.05.2023	
11	Нормоконтроль	19.05.2023	
12	Попередній захист кваліфікаційної роботи	23.05.2023	
13	Подання роботи на кафедру в остаточному чистовому оформленні	01.06. 2023	
14	Захист кваліфікаційної роботи перед ЕК	07-12.06.2023	

Студент(ка)

_____ Ілля Полукетов
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

_____ Лариса Шитікова
(підпис) (Ім'яПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота «Інвестування як інструмент інноваційного розвитку підприємства»: 99с., 10 рис., 32 табл., 62 джерел, 10 формул, 4 додатка.

Об'єктом дослідження – інвестиційна політика ПП “Лубнимаш” з точки зору власників.

Предмет дослідження – сукупність методів, методик та інструментів, що виникають у процесі формування інвестиційної політики підприємств.

Мета написання роботи – розробка стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства.

Методи дослідження: методи економічного, економетричного та статистичного аналізу, угруповання та узагальнення даних, порівняльний аналіз, методи комп'ютерного моделювання, логічний аналіз, синтез та аналіз.

Результати і їх новизна. Проведено дослідження фінансового стану та інвестиційної діяльності та політики ПП “Лубнимаш із застосуванням рейтингової оцінки підприємства та SWOT-аналізу, розроблені конкретні рекомендації щодо стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства.

Основні положення роботи. Розглянуто теоретичні засади інвестування в інноваційну діяльність підприємства, проаналізовано стан інвестиційної діяльності в інноваційний розвиток підприємства ПП “Лубнимаш, розроблено стратегію інвестицій в інноваційний розвиток підприємства ПП “Лубнимаш.

Значущість роботи і висновки. Визначені шляхи удосконалення управління витратами дозволять підприємству скоротити та оптимізувати накладні і непродуктивні витрати, оптимізувати власну організаційну структуру, підвищити якість виконання непрофільних бізнес-завдань та спрямувати вивільнені ресурси на вдосконалення основних бізнес-процесів.

Ключові слова: СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙ, ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА, ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ

ANNOTATION

Qualification work «Investment as a tool for innovative development of the enterprise»: 99 pages, 10 figures, 32 references, 62 sources, 4 appendices.

The object of the research is the investment policy of Lubnymash PE from the owners' point of view.

The subject of the research is a set of methods, techniques and tools that arise in the process of forming the investment policy of enterprises.

The purpose of the work is to develop an investment strategy in the innovative development of the enterprise.

Research methods: econometric and statistical analysis, comparative analysis, methods of computer modeling, logical analysis, synthesis and analysis.

Results and their novelty. A study of the financial status and investment activity and policy of PE "Lubnymash" was carried out using the rating assessment of the enterprise and SWOT analysis, and specific recommendations were developed regarding the strategy of investment in the innovative development of the enterprise.

Main points of the work. The theoretical principles of investing in the innovative activity of the enterprise were considered, the state of investment activity in the innovative development of PE "Lubnymash" enterprise was analyzed, the strategy of investments in the innovative development of PE "Lubnymash" enterprise was developed.

Significance of work and conclusions. Identified ways of improving cost management will allow the enterprise to reduce and optimize overhead and unproductive costs, optimize its own organizational structure, improve the quality of performance of non-core business tasks, and direct freed resources to improve core business processes.

Keywords: INVESTMENT STRATEGIES, INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE, ASSESSMENT OF THE EFFICIENCY OF INNOVATIONS.

ЗМІСТ

Завдання на дипломний проект (роботу)	
Реферат	
ANNOTATION	
Вступ	7
Розділ 1 Теоретичні засади інвестування в інноваційну діяльність підприємства	10
1.1 Інновації як основа розвитку підприємства	10
1.2 Інвестиційні інструменти фінансування інновацій	21
1.3 Методи оцінки ефективності інноваційних інвестицій	28
Висновки до розділу 1	32
Розділ 2 Аналіз стану інвестиційної діяльності в інноваційний розвиток підприємства	34
2.1 Стратегічний аналіз діяльності підприємства	34
2.2 Оцінка інвестиційної складової розвитку підприємства	45
2.3 Аналіз інноваційної діяльності підприємства	52
Висновки до розділу 2	58
Розділ 3 Розробка стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства	60
3.1 Формування стратегії менеджменту інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства	60
3.2 Механізм формування інноваційної та інвестиційної діяльності промислового підприємства	74
Висновки до розділу 3	83
Висновки	85
Список використаних джерел	90
Додатки	95

ВСТУП

Актуальність теми. Стратегічним напрямком розвитку України на найближче десятиліття є інтенсивне оновлення економіки на інноваційній основі, що закладе основи для активізації господарської діяльності підприємств та стійкого підвищення ефективності їх функціонування.

У поточних реаліях невизначеності бізнес-процесів будь-якому підприємству незалежно від географічного положення необхідне кількісне та якісне зростання, який можливий лише за розвитку виробництва та впровадження нових технологій. Знання, отримані протягом останнього десятиліття, призвели до глибокої та всеосяжної трансформації принципів розвитку підприємств. Одним з таких принципів стало ефективне інвестування коштів у розвиток та масштабування виробництва.

Кризові явища в економіці та введення обмежувальних заходів змінюють структуру ринків, ресурсів що використовуються, стан інвестиційної політики, а також напрямок інвестиційної політики підприємств. Конкурентні переваги виникають у тих підприємств, які можуть швидко адаптувати свої виробничі процеси та бізнес-моделі до гнучкої взаємодії з контрагентами. Ця ситуація стимулює підприємства до пошуку та розробки сучасних технологій та створення високотехнологічних бізнес-моделей, які мають більше перспектив стати успішними на ринку та виграти в конкурентній боротьбі. Це вимагає значних інвестиційних вкладень.

Значний внесок у осмислення теоретичних та практичних питань формування інвестиційної політики внесли відомі вчені: Венгер, В. В., Гулик Т. В., Гуроров О. І., Іщенко Н. А., Лебедева Д. О., Нестерова С. В., Осадча Г. Г., Резнік Н. П., Христенко О. В.

Проте незважаючи на велику увагу, приділену вивченню цього питання, наукові дослідження, присвячені проблемам оцінки та активізації інвестування як інструмента розвитку підприємства, є ще недостатньо дослідженими та потребують свого подальшого вивчення і доопрацювання.

Метою дослідження є розробка стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства.

У відповідності до сформульованої мети дослідження були поставлені наступні задачі:

- розкрити сутність інновацій к основи розвитку підприємства;
- описати інвестиційні інструменти фінансування інновацій;
- дослідити методи оцінки ефективності інноваційних інвестицій;
- провести стратегічний аналіз діяльності підприємства;
- оцінити інвестиційну складову розвитку підприємства;
- дослідити інноваційну діяльність підприємства;
- сформувати стратегію менеджменту інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства;
- розробити механізм формування інноваційної та інвестиційної діяльності промислового підприємства.

Об’єкт дослідження – інвестиційна політика ПП “Лубнимаш” з точки зору власників.

Предмет дослідження – сукупність методів, методик та інструментів, що виникають у процесі формування інвестиційної політики підприємств.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених та експертів у галузях інвестиційного менеджменту, інвестиційного аналізу, економіки організацій, планування на підприємстві, а також економіки та управління розвитком на підприємствах промисловості.

У роботі були використані методи економічного, економетричного та статистичного аналізу, логічний аналіз, угруповання та узагальнення даних, порівняльний аналіз, методи комп’ютерного моделювання, логічний аналіз, синтез та аналіз, методи машинного навчання на основі економетричних моделей.

Інформаційну базу дослідження склали закони, підзаконні акти, нормативно-правові акти, дані Державної служби статистики України,

Національного банку України, Міністерства фінансів та інших офіційних джерел; дані звітності аналізованого ПП “Лубнимаш”, а також звітні дані щодо галузей промисловості; науково-практичні публікації, а також дані офіційних сайтів у мережі Інтернет.

Наукова новізна Набуло подальшого розвитку визначення сутності інвестування інноваційного розвитку підприємств; сформовано схему можливих варіантів інноваційно-інвестиційного процесу відновлення матеріально-технічної бази для виробництва високотехнологічної продукції з урахуванням етапів інвестиційного логістичного ланцюга в умовах неоіндустріалізації.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості використання промисловим підприємством запропонованої методики оцінки інноваційної діяльності та інвестиційної складової із застосуванням рейтингової оцінки підприємства та SWOT-аналізу, розробці конкретних рекомендацій щодо розробки стратегії інвестицій в інноваційний розвиток підприємства.

Апробація результатів дипломної роботи. За результатом написаної роботи опубліковано тези доповіді «Інвестиційні інструменти фінансування інновацій» Міжнародна науково-практична конференція «Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення», Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка». 25-26 травня 2023 р.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаної літератури. Повний обсяг роботи – 99 сторінок, включаючи 32 таблиці, 10 рисунків. Список використаних джерел (62 найменування) – 7 сторінок, 4 додатків – 4 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИВАННЯ В ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Інновації як основа розвитку підприємства

Визначення сутності понять «інновація», «інвестиції» є вихідним моментом для розвитку теорії та методології інноватики як нового напрямку наукових досліджень, критерієм оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства та інноваційного розвитку.

Термін «інновація» (від лат. *innovate* - оновлення, поліпшення, англ. *innovation* - нововведення) вперше згадується у роботах зарубіжних культурологів ще у ХІХ ст., що означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. У світовій економічній літературі немає однозначного визначення інновації, що породжує різноманіття підходів до трактування цього поняття, а швидка зміна умов соціально-економічного розвитку супроводжується еволюцією підходів щодо трактування його сутності.

В економічний обіг цей термін уведений австрійським ученим Й. Шумпетером, основоположником теорії економічної динаміки. У 1912 р. у Праці «Теорія економічного розвитку» він висловив ідею про «нові комбінації» засобів виробництва як джерела розвитку, що охоплюють створення нового блага; впровадження нового методу виробництва; впровадження нового ринку збуту; отримання нового джерела сировини; проведення реорганізації виробництва. Створення «нових комбінацій» Й. Шумпетер відносив до діяльності винахідника, а їх використання - до функцій бізнесу, підприємця. Із часів Й. Шумпетера поняття «інновація» постійно змінювалося, його значення то розширювалося, то звужувалося [16, с. 60].

Змістовна систематизація існуючих наукових підходів зарубіжних і

вітчизняних економістів до сутності поняття «інновація» та їх узагальнення дає змогу встановити основні теоретичні підходи щодо трактування економічної категорії «інновація» як об'єкта; зміни; процесу; результату; сукупності заходів; форми розв'язання протиріч; способів і методів роботи; діяльності; винаходу; використання винаходу вперше; системи.

Різноманіття наукових підходів щодо визначення змісту поняття «інновація» свідчить про зростання ролі інновацій у процесі суспільного розвитку.

На відміну від досить традиційного підходу, що найчастіше зустрічається у науковій літературі та викладений вище, вчені класифікують підходи до визначення поняття «інновації» таким чином [7, с. 55]:

-об'єктивно-речовий (визначальним терміном є нововведення; об'єктом інновацій виступає результат НТП - техніка, технологія; інновація як інтелектуальний продукт, що реалізується у виробництві або соціальній сфері; кінцевий результат інноваційної діяльності);

-процесний - у якості об'єкта виступає не кінцевий результат, а діяльність зі створення, розповсюдження, використання новини;

-об'єктивно-утилітарний - базується на двох моментах: інновація як нова споживча вартість та як здатність задовольняти суспільні потреби зі значним корисним ефектом;

-процесно-утилітарний - до попереднього підходу додається розуміння інновації як комплексного процесу створення, розповсюдження, використання нового практичного засобу. Включає всю систему економічних відносин у сфері новин та нововведень, але переважними є відносини споживання. Таке перенесення акцентів призводить до певного ігнорування фундаментальних, базисних інновацій (а отже, й фундаментальних та прикладних досліджень), які не комерціалізуються до того часу, поки не набудуть завершеності для споживання форми - перетворюються у конкретні, прикладні, поліпшуючі новини;

-процесно-фінансовий - під інновацією розуміють процес інвестування

в інновації, розроблення нової техніки, технології, наукові дослідження; інновація виступає матеріалізованим результатом капіталовкладень.

Деякі дослідники групують усі підходи до визначення сутності інновацій як предметно-технологічні та діяльнісно-функціональні. У першому випадку мови йде про інновації як завершений результат, переважно уречевлений, а у другому - як процес виробництва нового продукту, що включає декілька фаз та етапів [48, с. 110].

Спільним для багатьох науковців є трактування інновації у широкому значенні - як будь-які зміни, що підвищують конкурентоспроможність суб'єктів господарювання; у вузькому значенні - як процес трансформації наукових досягнень у виробництво, а також виділяють інновацію, яка впроваджена в господарську практику.

Наприкінці ХХ століття у науковій літературі отримав підтримку підхід Б. Санто, викладений у праці «Інновація як засіб економічного розвитку» [33, с. 35]. Автор вважав, що інновація - це такий суспільний техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів та технологій; і якщо інновація орієнтована на економічну корисність, прибуток, то її поява на ринку може принести додатковий дохід. Але за сучасних умов інновація як важлива категорія інноваційної економіки все більше набуває соціально-економічного змісту, що розкривається через її функції, а перехід на інноваційний шлях розвитку більшості країн світу змінює місце, роль і значення інновацій у суспільному розвитку.

З економічної точки зору інновація виконує перш за все відтворювальну функцію та являє собою важливе джерело забезпечення розширеного відтворення, має тісний зв'язок з інвестиціями, забезпечує ефективність руху інвестиційних ресурсів у процесі суспільного відтворення (створення підприємницького прибутку), виступає в якості джерела формування фінансових ресурсів подальшого розвитку.

Дослідивши економічну природу інновацій, Шиян Н.І. вважає, що

інновація «це комплексний процес створення, розповсюдження і використання новини (нового практичного засобу) для задоволення людських потреб, що змінюються під впливом розвитку суспільства» [48, с. 155]. Такий підхід дає змогу твердити про існування об'єктивного зв'язку між інноваціями та системою економічних відносин із виробництва (створення), розподілу, обміну (дифузія), споживання (використання) новини. Інші вважають інновації закономірним, об'єктивним процесом удосконалення суспільного виробництва [3, с. 38]. Отже, інноваційні процеси забезпечують поєднання економічного зростання з економічним розвитком, зумовлюють виникнення нових, продуктивніших видів діяльності, є рушійною силою суспільного прогресу. У звуженому плані інновацію можна розглядати як оновлення основного капіталу (виробничих фондів) або виробничої продукції на основі впровадження досягнень науки, техніки, технології. У той же час інновація виступає стимулом отримання більшого прибутку за рахунок упровадження у виробництво принципово нової продукції, змін у технологічному, виробничому, організаційному процесах, розвитку маркетингової діяльності, підвищення ефективності фінансового менеджменту тощо.

Із точки зору соціальної значущості інновацій слід відмітити їх вплив на зниження ресурсомісткості виробництва (економія природних факторів виробництва), забезпечення його подальшої екологізації, ефективне використання наявних продуктивних сил та залучення до економічної діяльності нових, що, з одного боку, значно розширює можливості організації виробництва нових товарів, послуг, підвищення продуктивності праці тощо, а з іншого - конкурентоспроможність виробника, соціальну ефективність виробничої діяльності. Не менш важливою соціальною функцією інновацій є створення нової якості життєдіяльності людини та водночас забезпечення певної рівноваги на споживчому ринку через досягнення збалансованих пропорцій між попитом і пропозицією; формування системи нових вимог до якості робочої сили та рівня її

інтелектуального розвитку, що в цілому сприяє розвитку людини. Отже, соціально-економічний зміст інновацій знаходить свій прояв через функції, які вони виконують у процесі суспільного розвитку.

Розвиваючи підхід авторів робіт [7; 48], вважаємо, що основні функції інновацій є результатом прояву найважливіших закономірностей розвитку суспільства у сучасних умовах, а саме:

- безперервний пошук альтернативної рекомбінації традиційних факторів виробництва, пошук принципово нових факторів, що відповідають вимогам постіндустріального суспільства та здатні розв'язувати суперечність між зростаючими потребами й обмеженими можливостями розвитку (закон обмеженості ресурсів);

- можливість залучення у виробництво нових продуктивних сил, виробництва продукції та послуг із меншими витратами праці, матеріалів, енергії (закон економії праці);

- посилення ролі інтелектуальної складової інноваційного процесу й економічного розвитку, перетворення науки у реальну продуктивну силу (закон відповідності виробничих відносин рівню розвитку продуктивних сил, підвищення продуктивності праці);

- засіб втілення у життя досягнень людського інтелекту, інтелектуалізації трудової діяльності (закономірність зростання інтелектуалізації суспільства);

- прискорення техніко-технологічного оновлення виробництва, ресурсозбереження, соціалізації та екологізації, інформатизації суспільного розвитку, зростання частки наукомістких галузей у структурі виробництва (економії часу, нагромадження) як основи формування бажаних структурно-динамічних зрушень, структури відтворення;

- розширення кола продукції та послуг, поліпшення їх якості, що сприяє зростанню потреб кожної людини й суспільства в цілому та їх задоволенню (як прояв закону зростання й диференціації потреб);

- концентрація інновацій у тій або іншій сфері як засіб приведення у

відповідність структури відтворення із структурою зовнішнього середовища (закон пропорційності розвитку, закон концентрації виробництва);

- адаптація до ринкової кон'юнктури та її впливу на організацію інноваційного процесу, прискорений розвиток усіх його стадій і етапів (закони конкуренції, попиту, пропозиції, співвідношення попиту та пропозиції);

- циклічність економічного розвитку, розвитку територій, інноваційного процесу (закон циклічності розвитку);

- прискорення життєвого циклу товару як результат прискорення впровадження досягнень НТП у господарську діяльність (закон скорочення тривалості життя товару);

- узгодженість і планованість дій у межах інноваційних систем різного рангу; планування інноваційного розвитку та розміщення інноваційної інфраструктури як інструмента регулювання існуючих диспропорцій; узгодженість інноваційної політики із соціально-економічними пріоритетами розвитку територій (закон планованого розвитку),

- підвищення конкуренції між виробниками, країнами за сировину, фактори виробництва, ринки збуту; зміна структури суспільного виробництва та зростання частки нематеріальної сфери до 70 % у розвинутих країнах світу (усуспільнення праці, поглиблення суспільного поділу праці).

Загальними рисами інновацій є зміни, новина, можливість застосування, конкретна реальність, якою можна володіти, але всі існуючі визначення поєднані єдиним джерелом виникнення інновацій - інтелектуальною діяльністю, інтелектуальним ресурсом, що може бути використаним для виробництва новини, інновацій. З економічної точки зору інновація - це втілене знання, що дає змогу встановити ринкову складову інтелектуального капіталу. Варто відмітити набуття ексіоматичності твердження про те, що саме інтелектуалізація праці й факторів виробництва першопричиною підвищення інтересу до інновацій, а також особливого статусу та ролі знань в інноваційній економіці, її вузлового компонента.

Причому у формуванні економіки знань важливим є створення умов як для генерації нового знання, так й інтенсивного розповсюдження нових знань з однієї сфери діяльності суспільства в інші.

Сучасна індустрія знань являє собою виробництво знань, інформації та заснованих на них послуг, генератором таких знань виступають наука й освіта; це - результат природної творчої та інтелектуальної діяльності вчених, які генерують технологічні, економічні, соціальні, культурні, психологічні, поведінкові, політичні й інші рішення, що здатні радикально трансформувати світ.

Досліджуючи природу інновацій, П. Друкер виділяє сім джерел їх виникнення: неочікувана подія; конкурентність, тобто відсутність відповідності між реальністю, такою, як вона є, та нашими уявленнями про неї; нововведення, засновані на потребах процесу; раптові зміни в структурі галузі або ринку; демографічні зміни; зміни у сприйнятті, настрої, ціннісних установках; нові знання (як наукові, так і не наукові) [21, с.110].

Т. Давила, М.Д. Епштейн, Р. Шелтон джерелами інноваційного розвитку вважають нові продукти, що знаходяться у системі, традиційні злиття та поглинання, розширення ринку, основні доходи; зниження собівартості, реінжиніринг, реструктуризацію. До найважливіших факторів інвестування в інновації вони відносять: силу керівної групи, силу бізнес-моделі, технологічне лідерство [29].

Е. Харгадон, аналізуючи практичний досвід інноваційної діяльності, багатьох американських компаній, розглядає важливість так званого «технологічного брокерства» - як стратегії, спрямованої на використання сітьової природи інноваційного процесу. Ця позиція дає йому змогу застосувати новий підхід до інноваційного процесу, як спрямованого не лише на винахід, а й на оригінальну рекомбінацію, не відмова від старих стереотипів, а їх використання для нового, креативного мислення. Він розкриває сутність рекомбінуючої інновації через технологію зміни існуючих комбінацій використання ідей, об'єктів, людей [3, с. 39].

З урахуванням вищевикладеного інновація має розглядатися як соціально-економічний феномен, а дослідження сутності інновацій дає змогу сформулювати їх основні характеристики: цілеспрямованість; складність; багатоваріантність прояву (в усіх сферах життя); орієнтація на лідерство; можливість реального використання та комерціалізації; плановірність; безперервність; динамічність; прибутковість або соціальна ефективність для підприємця та суспільства; спрямованість на існуючий ринковий попит, конкретну потребу; висока ризикованість; формування нового ринкового попиту; забезпечення конкурентоспроможності; суперечливість при входженні в ринок (призводить до руйнації виробництва, навіть прибуткового на даний час).

Узагальнення існуючих підходів щодо класифікації інновацій, їх систематизація та доповнення дали змогу побудувати класифікацію інновацій за такими ознаками: змістовні характеристики інновацій як об'єкта; характер змін; сфера розроблення й використання інновацій; особливості здійснення інноваційного процесу; управління; характер новизни; зміст цілей інноваційного розвитку; циклічність інноваційного розвитку; результат; за суб'єктами інноваційної діяльності; за характером інвестування.

Здійснена класифікація створює можливості визначення ролі, функцій, позиціонування та властивостей кожної окремої інновації в їх загальній системі. З точки зору організації інноваційної діяльності такий класифікаційний підхід створює нові можливості для ідентифікації відносин між об'єктами й суб'єктами цієї діяльності; формування типу інноваційної стратегії та механізмів її реалізації; визначення організаційних форм інноваційної діяльності й установа форм реалізації конкретного нововведення; розроблення системи кодифікації інновацій, створення інформаційної бази даних на рівні кожного суб'єкта інноваційної діяльності та створення інформаційної основи системи управління інноваційним розвитком тощо.

На основі всебічного розгляду сутності інновацій як соціально-економічної категорії здійснена класифікація може розглядатися як засіб: діагностування та моніторингу інновацій, що впроваджуються; визначення особливостей реалізації соціально-економічного змісту інноваційного розвитку, порівняння задекларованих напрямів інноваційної діяльності та тих, що практично реалізуються на будь-якому рівні її організації. Існуючі підходи щодо класифікації інновацій за запропонованими критеріями наведені у додатку А.

Проведене дослідження властивостей та функцій інновацій дає підстави виділити серед них оригінальні типології інновацій. Ворона А. В. виділяє такі типи інновацій [5]:

- за типом новини: матеріально-технічні та соціальні, економічні й організаційно-управлінські, правові та педагогічні;
- за механізмом здійснення: одиничні, дифузія, здійснені й незавершені, успішні та неуспішні;
- за інноваційним потенціалом: радикальні, комбіновані; модифікуючі;
- за особливостями інноваційного процесу: внутрішньоорганізаційні, міжорганізаційні;
- за ефективністю: ефективність виробництва й управління, поліпшення умов праці та ін.;
- за послідовністю: ті, що замінюють; ті, що відмінюють, ті, що повертають, ретровведення;
- за охопленням очікуваної частки ринку: локальні, системні, стратегічні.

Із сутнісної точки зору важливо відмітити, що відмінність між радикальними й модифікуючими інноваціями полягає в якісному рівні новизни, а також у залежності перших від других. Крім цього, автор дотримується такої принципової позиції: оскільки новина - це предмет інновації, то вони мають різні життєві цикли, які включають із точки зору новини - розроблення, проектування, виготовлення, використання, старіння; з

точки зору інновації – зародження, дифузії, рутинізації [3, с.40].

Вдалий підхід щодо класифікації інновацій запропонував Коліщук О. В. та Проскокова А. Ю. (рис. 1.1).

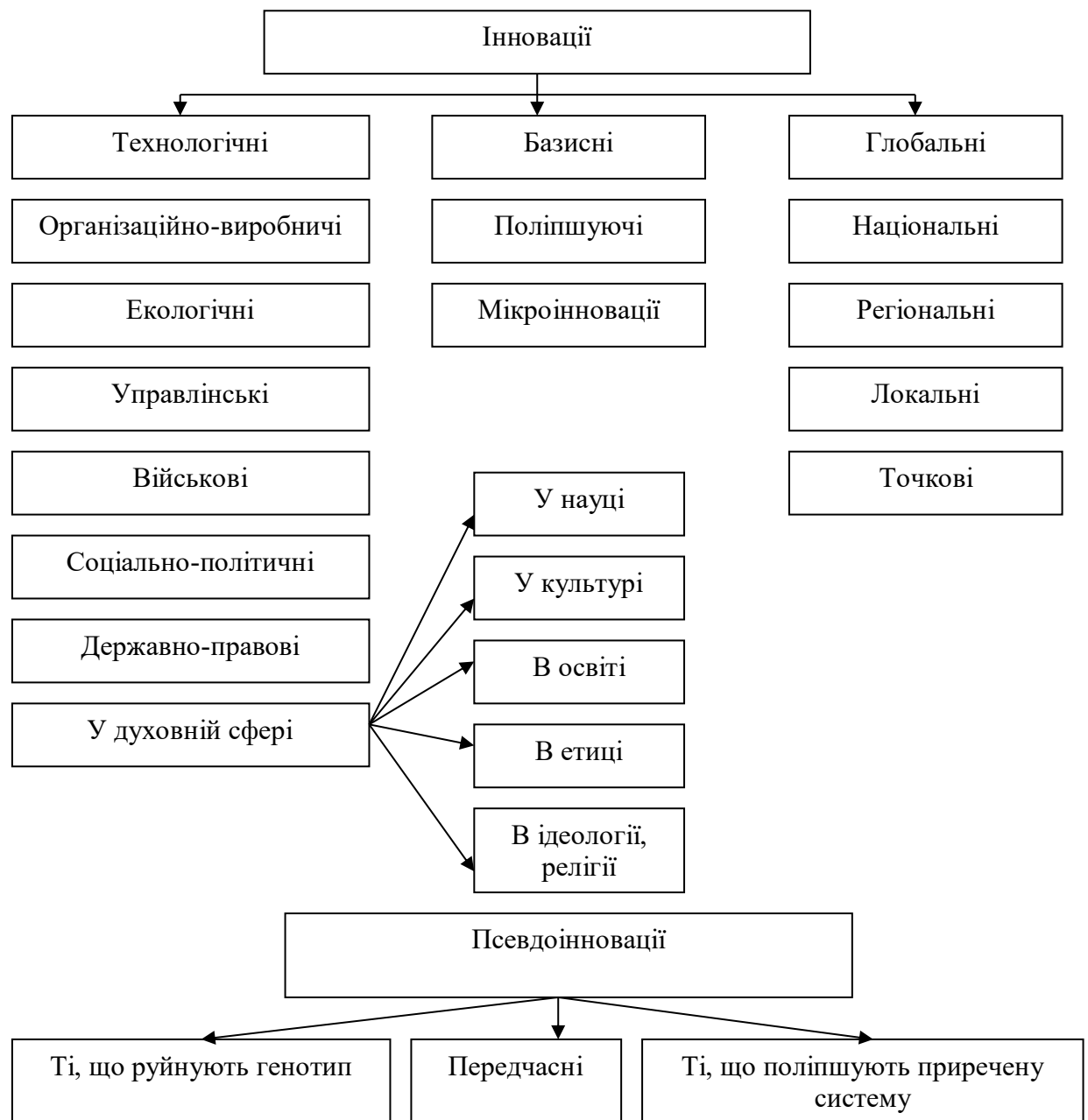

Рис. 1.1 Класифікація інновацій [8; 14; 32]

Він не лише виокремлює інновації та псевдоінновації, а й виділяє інновації у соціальній сфері, визначає рівень їх масштабності, особливості їх територіального прояву. Отже, тим самим він розширює сферу інноваційної

діяльності та підкреслює роль нематеріальних факторів, що визначають рівень інновацій і сфери їх реалізації. У той же час дана класифікація потребує виділення поряд з організаційно-виробничими ще й організаційно-економічних інновацій, що дає змогу розширити простір здійснення інноваційної діяльності.

Досліджуючи інновації через призму циклічності розвитку техніки, виділяють чотири їх види [32, с. 82]:

- найбільші (впровадження значних винаходів; є основою революційних змін у техніці, формуванні нових її напрямів; утворення нових галузей);
- великі (формують нові покоління в межах даного напрямку);
- середні (служать базою для створення нових моделей, модифікацій даного покоління техніки);
- малі (поліпшують окремі виробничі або споживчі параметри моделей на основі використання малих винаходів).

Запропонований підхід дав змогу Шиян Н. І. [48] не лише виділити цикли та фази розвитку техніки, а також провести періодизацію науково-технічних революцій; дослідити цикли життя виробів, здійснити моделювання процесів циклічності на мікрорівні як основи вдосконалення механізмів регулювання ринкових процесів із урахуванням життєвого циклу технологій, продуктів, галузей.

Як бачимо, наукові дискусії щодо остаточного визначення змісту поняття «інновація» як серед зарубіжних, так і вітчизняних науковців ще далекі від завершення, що відповідно породжує неоднозначність трактування цієї термінології у законодавчій площині, що певною мірою впливає на зміст інноваційної діяльності й інноваційної політики на всіх рівнях їх формування та прояву.

Таким чином, інновації слід розглядати як обов'язковий елемент реалізації основних законів розвитку суспільства (з яких випливають їх функції); умову його життєздатності, динамічності, виживання, розвитку;

важливий засіб забезпечення конкурентоспроможності на всіх рівнях її прояву (товар (послуга), галузь, регіон, країна тощо) в умовах посилення глобалізації. Впровадження інновацій є складним, динамічним суспільно корисним процесом, що передбачає створення, розповсюдження і використання новини як основи забезпечення нової якості життя людини та спрямований на реалізацію цілей суспільства, включає всі види інтелектуальної діяльності, котрі супроводжують інноваційний процес на кожному його етапі; діяльність зі створення та реалізації нового знання незалежно від сфери її здійснення, використання нагромадженого інтелектуального капіталу, залучення якого стає важливою передумовою інноваційного розвитку на макро-, мезо-, мікрорівнях.

1.2 Інвестиційні інструменти фінансування інновацій

Під терміном фінансування інновацій розуміється забезпечення інноваційної діяльності різними ресурсами, до яких можна включити не тільки гроші, а й інші капітальні вкладення, основні, оборотні кошти майнові права та нематеріальні активи, кредити, позики та застави.

Інноваційні компанії потребують великих інвестицій. Інвестиції та інновації тісно переплітаються у сучасному виробничому середовищі. Приплив капіталу в інновації спрямований на впровадження нових технологічних рішень у діяльність компаній та підприємств. Однак важливо розуміти, що в інноваційних проектах як з точки зору науки, так і інтересу розвитку підприємства, спочатку враховується рентабельність, а надалі отримання прибутку. Прибутковість та майбутнє технічне обслуговування завжди будуть у центрі уваги розвитку виробництва. Такі інвестиції можуть здійснюватися в двох форм:

- інвестиції на придбання інноваційної технологічної продукції, рішень, ліцензій, патентів;
- інвестування у розробку інноваційних продуктів [37, с. 19].

Фінансування інновацій у розвинених країнах ділиться між державними та приватними джерелами, що характерно для багатьох країн Західної Європи та США [21, с. 112].

В інноваційній діяльності форми та джерела фінансування розрізняють за видами власності, рівнями власників та ступенем централізації [15, с. 450].

Насамперед, необхідно зазначити, що існує велика кількість форм фінансування інновацій. Мова йде про: фінансування з боку держави; акціонерне фінансування; систему банківських кредитів; венчурне фінансування; систему лізингу; форфейтинг, який характеризується як форма кредитування операцій, що належать до категорії зовнішньоторговельних; змішаних варіантах фінансування.

Основним джерелом, що відіграє важливу роль у питанні стимулювання інновацій є держава. Держава може надавати як пряму (вкладення бюджетних коштів), так і непряму (податкові та митні пільги) підтримку. У склад прямого методу стимулювання включається бюджетне та позабюджетне фінансування інноваційної діяльності організації. До бюджетних способів фінансування відносяться: субсидії та гранти. До позабюджетних належать: банківські кредити, власні кошти, спеціалізовані та благодійні фонди тощо.

При здійсненні державної підтримки непрямі заходи спрямовані на стимулювання безпосередньо інноваційних процесів та на створення сприятливого економічного клімату для новаторської діяльності. До цих методів там зазвичай відносять: стимулювання на державному та на регіональному рівні, що має недержавний чи змішаний характер.

До складу інструментів податкового стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності, що застосовуються у зарубіжних країнах, включають: інвестиційний податковий кредит, інвестиційні знижки з податку на прибуток, пільгові умови амортизації основних засобів та інвестиційні субсидії.

Також крім вищевказаних методів підтримки інноваційної діяльності існує: залучення приватних кредитів, інноваційний ваучер, лізинг, факторинг, інноваційний грант, пільгове кредитування, венчурне фінансування.

Венчурне фінансування є довгостроковими високоризиковими фінансовими інвестиціями приватного капіталу в акціонерний капітал новостворених підприємств [4]. В даний час підтримка венчурної галузі здійснюється головним чином через механізм державно-приватного партнерства, яке передбачає спільну участь держави та бізнесу у створенні та фінансуванні венчурних фондів. Найбільшого поширення набула схема, за якої держава виступає співінвестором у приватному управлінні венчурних фондів, формуючи до 50% їхнього капіталу.

У зарубіжній практиці Іщенко Н. А. наголошує, що при організації венчурного фінансування інноваційної діяльності найефективнішими формами є [12, с. 322]:

- прямі інвестиції, збільшують з одного боку ризик, з другої сторони прибуток за успішного результату;
- сукупні інвестиції великих інноваційних проектів, що дозволяють зберегти мінімальний ризик учасників, але водночас зменшують особистий прибуток кожного інвестора;
- установа венчурного фонду, яка розподіляє ризик між великою кількістю вкладників.

Інвестиційні надходження до венчурних фондів здійснюються не тільки великими організаціями, а також фондами пенсійного страхування, страховими компаніями, державними та приватними фондами підтримки та розвитку малого бізнесу.

Інноваційний ваучер – це сертифікат, який надає право власнику отримати наукову чи консалтингову допомогу для здійснення проекту.

Таким чином, світовий досвід показує, що в розвинених країнах форми і інструменти державної підтримки інноваційної діяльності постійно оновлюються та водночас оптимізуються. З цієї причини багато держав

насамперед звертають увагу на формування фінансових механізмів, які дозволяють полегшити комерціалізацію отримуваних наукових знань.

Збільшується кількість програм виділення грантів для проведення початкових дослідних робіт з проектів, розширюється практика створення цільових приватно-державних венчурних фондів.

Найбільш поширеним у сфері інновацій приватним джерелом фінансування є довгострокове фінансування компаній. Це позитивно позначається на активах організації та допомагає нормалізувати фінансовий результат наприкінці місяця чи року.

Довгострокове фінансування - це форма фінансування, що надається на строк більше року, який може тривати до 30 років. Довгострокове фінансування надається тим суб'єктам господарювання, які стикаються з дефіцитом капіталу.

Цей вид фінансування може знадобитися для фінансування проектів розширення, придбання основних засобів, розробки нового продукту, НДДКР, злиття та поглинань і т. д. Методи фінансування цих типів проектів, як правило, досить складні.

Довгострокові джерела фінансування – звичайні акції та привілейовані акції, повернення прибутку, боргові зобов'язання, фінансові установи та лізингове фінансування.

Розглянемо більш детально:

- Власний капітал - звичайні акції.

Акції, також відомі як звичайні акції, є власним капітал підприємства. Утримувачі цих акцій є законними власниками компанії. Вони мають необмежені права на доходи та активи компанії та мають всі права голосу в компанії.

Насправді головною метою компанії є максимізація вартості її акцій. Будучи власниками компанії, вони також мають ризик володіння. Вони мають право на одержання дивідендів після виплати привілейованих

дивідендів. Розмір дивідендів за акціями не є фіксованим і залежить від наявності розподіленого прибутку та намірів директорів.

Вони можуть отримувати більшу ставку дивідендів у часи процвітання, а також ризикувати залишитися без дивідендів у період негараздів. Аналогічно, коли компанія ліквідується, вони можуть реалізувати свої вимоги щодо тих активів, які залишилися після виплати всіх інших вимог, включаючи вимоги привілейованих акціонерів.

- Привілейовані акції.

Привілейований акціонерний капітал є ще одним джерелом довгострокового фінансування компанії. Привілейовані акції мають переважними правами перед пайовими акціями як щодо виплати дивідендів, і щодо повернення капіталу. Ці акції несуть фіксовану ставку дивідендів, і такі дивіденди мають бути виплачені у повному обсязі до виплати будь-яких дивідендів з акцій. Аналогічно, під час ліквідації весь привілейований капітал повинен бути виплачений до того, як буде здійснено якусь виплату акціонерів.

- Повернення прибутку.

Нова компанія може залучати фінансування лише із зовнішніх джерел, таких як акції, боргові зобов'язання, кредити, а вже працююча - генерувати фінансування з допомогою своїх внутрішніх джерел, тобто нерозподіленого прибутку. Коли компанія не розподіляє весь свій прибуток у вигляді дивідендів, а реінвестує її частину у бізнес, це називається поверненням прибутку чи утриманням прибутку. Цей метод фінансування також відомий як самофінансування чи внутрішнє фінансування.

Повернення прибутку здійснюється шляхом перерахування частини прибутку після оподаткування до різних резервів, таких як загальний резерв, резервний фонд, відновлювальний фонд, фонд вирівнювання дивідендів тощо. Такий нерозподілений прибуток може бути використаний для задоволення довгострокових, середньострокових та короткострокових фінансових потреб підприємства.

- Боргові зобов'язання.

Боргові зобов'язання є одним із найчастіше використовуваних методів залучення компанією довгострокових коштів. Кошти, придбані шляхом випуску боргових зобов'язань, є позики, взяті компанією, і також відомі як «борговий капітал». Боргове зобов'язання - це сертифікат, виданий компанією під її печаткою, що підтверджує заборгованість, належну їй її власникам. У США існує відмінність між борговими зобов'язаннями та облігаціями. Там термін облігація відноситься до інструменту, який забезпечений активами компанії, тоді як боргові зобов'язання відносяться до незабезпечених інструментів.

- Кредити фінансових установ.

Фінансові установи є ще одним важливим джерелом довгострокового фінансування. В Індії урядом на національному рівні та на рівні штатів було створено низку спеціальних фінансових установ для надання середньострокових та довгострокових кредитів промисловим підприємствам на інновації. Зовнішнє банківське фінансування також відіграє ключову роль і є одним із джерел стартового капіталу, навіть для стартапів з високим потенціалом, які не мають жодного матеріального чи нематеріального забезпечення для застави.

- Лізингове фінансування.

Оренда - це договір між власником активу та користувачем такого активу. Власник активу називається «орендодавцем», а користувач – «орендарем». Відповідно за договором оренди власник активу передає право користування активом іншій стороні протягом узгодженого періоду часу за узгоджену винагороду, яка називається орендною платою. Орендар виплачує орендодавцю фіксовану орендну плату в початку або наприкінці місяця, кварталу, півріччя чи року. Наприкінці терміну дії договору оренди актив повертається назад орендодавцю, який є законним власником активу.

Лізинг виступає одним із ефективних інструментів фінансування інвестиційних та інноваційних проектів. Як вид фінансових послуг дає

можливість фінансування з метою придбання основних фондів та передачі його у довгострокову оренду клієнту - лізингоодержувачу (підприємству) з наступним викупом для вирішення інноваційних завдань, поставлених загальною довгостроковою стратегією фірми.

В Україні, нажаль, основним джерелом фінансування інновацій залишається власний капітал підприємств (рис. 1.2).

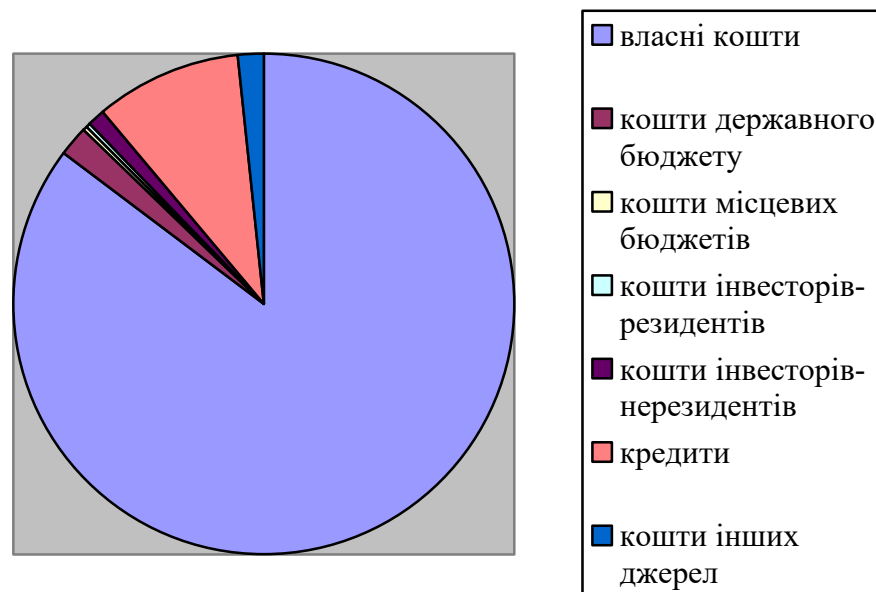

Рис. 1.2 Джерела фінансування інновацій підприємствами України у 2020 році (останні опубліковані дані) [28]

Таким чином, необхідно зазначити, що існує велике кількість форм фінансування інновацій. Мова йде про: фінансування з боку держави; акціонерне фінансування; систему банківських кредитів; венчурне фінансування; систему лізингу; змішаних варіантах фінансування. При цьому доступність та оптимальна структура джерел фінансування інновацій визначається різними аспектами: характером реалізованих інноваційних проектів; стадією та етапом інноваційного циклу; соціально-економічною значимістю та фінансово-економічною привабливістю проекту; ступенем залучення підприємства до інноваційного процесу.

1.3 Методи оцінки ефективності інноваційних інвестицій

Ефективність інвестицій та впровадження їх результатів визначається ефектом від впровадження інновацій. Види ефектів від застосування нововведень показані рис. 1.3.

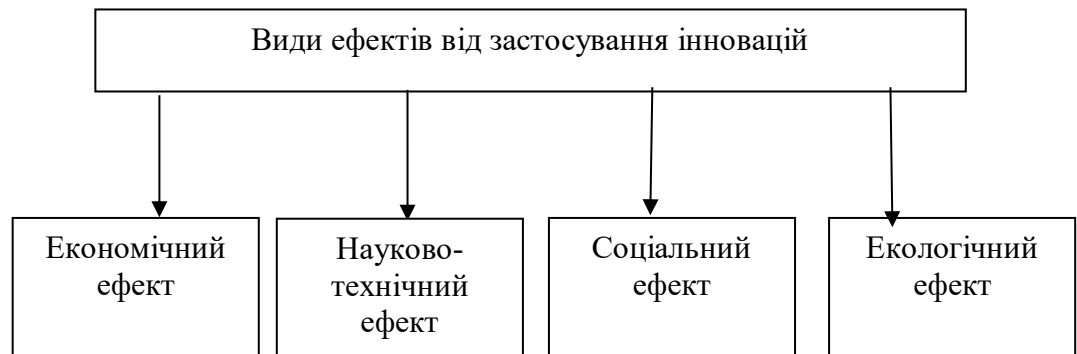

Рис. 1.3 Види ефектів від застосування інновацій [29]

Економічний ефект розробки, впровадження у себе (перетворення на інновацію) або продажу нововведень може бути потенційним або фактичним (реальним, комерційним), а науково-технічний, соціальний та екологічний ефекти можуть мати форму тільки потенційного економічного ефекту.

Ефективність - це дієвість будь-якого результату. Економічна ефективність інновації означає, що результат, що отримується в ході вкладення інвестицій та всіх ресурсів (грошових, матеріальних, інформаційних, робочої сили) в новий продукт або операцію (технологію), має певний корисний ефект (вигоду).

Економічну ефективність інновацій слід розглядати у двох напрямках:

- виробництва та реалізації інновації;
- покупки інновації [31, с. 79].

Традиційний підхід до оцінки ефективності інноваційних інвестицій ґрунтується на розрахунку показників, які умовно можна розділити на дві групи:

а) Прості критерії ефективності інвестиційних проектів: чистий прибуток; рентабельність інвестицій; простий термін окупності капітальних вкладень; термін граничного повернення кредитів та відсотків за ними;

б) Критерії ефективності інвестиційних проектів з урахуванням фактору часу: чистий дисконтований дохід (NPV); внутрішня норма рентабельності; сумарні дисконтовані витрати; дисконтований термін окупності.

Рис. 1.4 Підходи щодо аналізу ефективності інвестиційних проектів [30, с.

79]

Прості показники ефективності інвестиційних проектів зручно застосовувати для оцінки маловитратних та швидкореалізованих проектів, оскільки вони не враховують тимчасову вартість грошей. При визначенні критеріїв ефективності інвестиційних проектів з урахуванням фактора часу вкладені в проект кошти та кошти, одержувані під час його реалізації, дисконтуються.

Найпоширеніший метод оцінки ефективності інвестиційного проекту заснований на розрахунку NPV (net present value) (табл. 1.1). Загалом у залежності від позитивного чи негативного значення NPV проект може бути рекомендований до реалізації чи ні.

Таблиця 1.1

Показники оцінки ефективності інвестиційного проекту [17; 19; 29]

Показник	Формула для розрахунку	Умовні позначення	База порівняння
1. Чистий приведений ефект	$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{P_i}{(1+d)^n} - IC$	NPV – чистий приведений ефект, грн.; P _i – дохід (прибуток) i-го року, грн.; IC – первісні інвестиції, грн.; d – дисконтна ставка; n – період життєвого циклу інвестиційного проекту	NPV ≥ 0
2. Індекс рентабельності інвестицій	$PI = \sum_{i=1}^n \frac{P_i}{(1+d)^n} / IC$	PI – індекс рентабельності інвестицій	PI ≥ 1
3. Строк окупності інвестицій	$PP = \frac{IC}{\bar{P}}$	PP – строк окупності інвестицій, грн.; $\bar{P}$ – середня величина прибутку (доходу) за весь період життєвого циклу інвестиційного проекту	не повинен перевищувати загальний термін реалізації проекту
4. Внутрішня ставка рентабельності інвестицій	$IRR = d_1 + \frac{f(NPV_1)}{f(NPV_1) - f(NPV_2)} * (d_2 - d_1)$	IRR - внутрішня ставка рентабельності інвестицій; d ₁ – значення коефіцієнту дисконтування, при якому f(r ₁) > 0; d ₂ – значення коефіцієнту дисконтування, при якому f(r ₂) < 0 та f(r ₁) > 0	має бути більшим ніж середньозважена вартість капіталу

Інвестиційні проекти аналізують на основі комплексного вивчення аспектів майбутнього інвестування (рис. 1.5). До цих аспектів належать економічне середовище, правильно поставлені мета і завдання проекту, маркетинговий, виробничий, фінансовий та організаційний план інвестора, технічна база проекту, його соціальна значущість, екологічна безпека, фінансова достатність і спроможність проекту, організація управління

проектом, аналіз інвестиційного ризику, чутливість проекту до зміни окремих найістотніших факторів, достатність показників ефективності, оцінка можливостей учасників проекту та ділових рис його менеджерів.

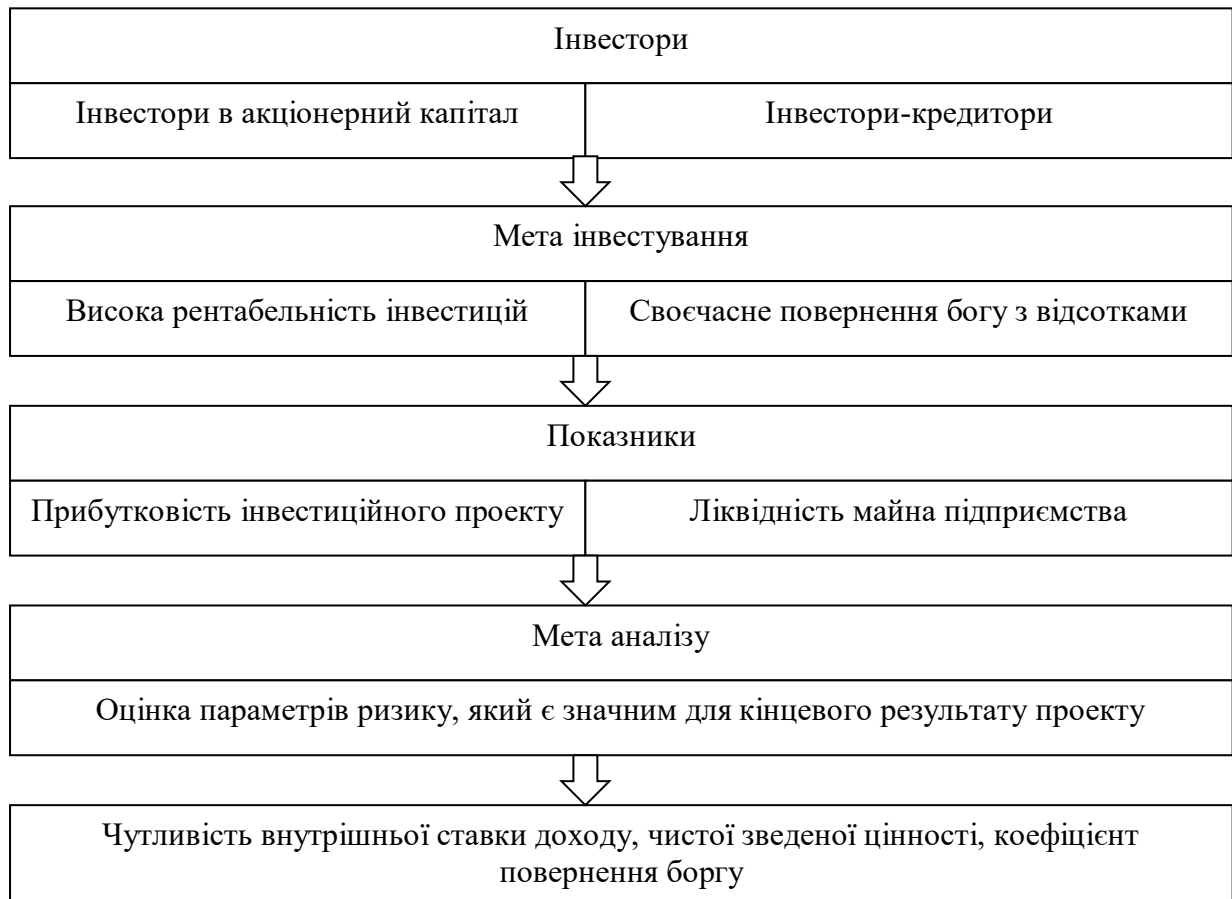

Рис. 1.5 Основні критерії для оцінки ефективності інноваційних інвестицій

Крім вказаних критеріїв на рис. 1.5, на вибір методів оцінки ефективності інвестиційної діяльності впливає певна група факторів (табл. 1.2).

Необхідно зауважити, що проблема оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства може бути вирішена лише після визначення усіх факторів, що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і із середини, із боку самого підприємства. Виходячи із цього оцінку інвестиційної діяльності підприємства треба проводити за двома напрямками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

В умовах розвитку інноваційної діяльності підприємств доцільно широко використовувати статистичні та динамічні методи, що допомагають приймати правильні рішення щодо підвищення ефективності оцінки інвестиційних проектів.

Таблиця 1.2

Основні фактори, які впливають на діяльність підприємств різних галузей

Фактори	Вид галузі			
	Трудомісткі галузі	Капіталомісткі галузі	Галузі виробництва товарів довгострокового вжитку	Галузі передових технологій
Витрати на основну діяльність	Заробітна плата працівникам	Утримання та відрахування до фондів	Сировина і матеріали; витрати на рекламу	Розробка програмного забезпечення
Проблемні питання в діяльності	Умови праці	Норми проценту	Якість продукції	Наукові дослідження і потенційний їх захист
Основні підрахунки валового характеру	Прибуток на одного співробітника	Рентабельність капіталу	Рентабельність продукції	Рентабельність продукції, окупність проекту
Швидкість обороту капіталу	Середня	Низька	Середня	Висока
Рентабельність продукції	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень	Низька
Ефект віддачі	Достатня віддача	Достатня віддача	Достатня віддача	Висока віддача

В результаті дослідження були виявлені фактори, що впливають на оцінку проектів і вони систематизовані.

Висновки до розділу 1

Інновації є необхідним елементом втілення основних законів розвитку суспільства, вони забезпечують його життєздатність, динамічність, виживання та розвиток. Вони також є важливим засобом забезпечення

конкурентоспроможності на різних рівнях (товару, галузі, регіону, країни) в умовах зростаючої глобалізації. Впровадження інновацій є складним та динамічним соціально корисним процесом, який передбачає створення, поширення та використання нових знань для поліпшення якості життя людей та досягнення цілей суспільства. Цей процес охоплює всі види інтелектуальної діяльності, що супроводжують інноваційний процес на всіх його етапах.

Існує широкий спектр форм фінансування інновацій, які включають державне фінансування, акціонерне фінансування, банківські кредити, венчурне фінансування, систему лізингу та змішані варіанти фінансування. Проте доступність та оптимальна структура джерел фінансування інновацій залежить від різних аспектів, таких як характер інноваційних проектів, стадія інноваційного циклу, соціально-економічна значимість та фінансово-економічна привабливість проекту, а також ступінь залучення підприємства до інноваційного процесу.

У традиційному підході до оцінки ефективності інноваційних інвестицій використовуються показники, які можна умовно поділити на дві групи:

1. Прості критерії ефективності інвестиційних проектів, такі як: чистий прибуток, рентабельність інвестицій, простий термін окупності капітальних вкладень, термін граничного повернення кредитів та відсотків за ними

2. Критерії ефективності інвестиційних проектів, що враховують фактор часу, наприклад: чистий дисконтований дохід (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), сумарні дисконтовані витрати, дисконтований термін окупності.

Ці показники дозволяють оцінити ефективність інвестиційних проектів, враховуючи як просту рентабельність, так і вплив фактора часу на дохідність і повернення вкладень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Стратегічний аналіз діяльності підприємства

Приватне підприємство “Лубнимаш” працює на вітчизняному ринку з 2011 року (19.04.2011 – дата останньої перереєстрації підприємства).

Юридична адреса: 37500, Полтавська область, місто Лубни, проспект Володимирський, буд. 110/1.

Форма власності – приватна, один власник – Кудрик Марія Романівна.

Статутний капітал складає 250 тис. грн.

Основний вид діяльності – 28.22 “Виробництво підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування”.

ПП «Лубнимаш» є українським виробником елеваторного обладнання, який відрізняється поєднанням традиційного підходу та сучасних технологічних інновацій. Компанія, яка має столітню історію (з 1888 року), активно розвивається, завдяки постійному вдосконаленню свого обладнання та розширенню продуктової лінійки. Нові продукти ПП «Лубнимаш» відрізняються оригінальністю та простотою рішень, а також унікальними технологіями, які застосовуються. Компанія є лідером у виробництві елеваторного обладнання.

За допомогою досвіду, професійних кадрів, якісного обладнання та кваліфікованого обслуговування, забезпечується висока репутація компанії. ПП «Лубнимаш» постійно працює над розвитком і підвищенням якості продукції, оптимізацією вартості та підвищенням її продуктивності. Підприємство займає площу 67 000 м², з них 20 000 м² - виробничі приміщення. Встановлене сучасне високотехнологічне обладнання, постійно додаються нові верстати та модернізуються застарілі, а також

впроваджуються нові практики раціонального підходу до виробництва. Підприємство працює над впровадженням Ощадливого Виробництва вже не один рік. Обладнання від ПП «Лубнимаш» забезпечує надійну та безперервну роботу елеваторів в будь-яких умовах та екстремальних навантаженнях.

Основна продукція включає в себе різноманітні типи обладнання для зберігання, транспортування, сушіння та очищення зерна. Пропонуються металеві силоси та бункери для зберігання зерна об'ємом від 10 м³ до 22 000 м³, а також транспортне обладнання, що може бути використано на елеваторах та інших об'єктах, з продуктивністю до 1 000 т/год. Шахтні зерносушарки можуть задовольнити потреби як невеликих, так і великих господарств з продуктивністю до 200 т/год, з високою економічністю витрат палива у розмірі 0,8-0,95 м³ на 1 т, а також високоефективним очищенням відпрацьованого агента сушіння. Підприємство пропонує обладнання для очищення зерна від пилу та крупних домішок.

Майже всі деталі випускаються заводом, а також здійснюються монтажні та пусконаладжувальні роботи, а також виконується реконструкцію існуючих об'єктів. ПП «Лубнимаш» пропонує комплексні рішення з автоматизації та електросилового управління приводами технологічного обладнання для елеваторних комплексів. Досвідчені інженери-конструктори можуть допомогти з проектуванням обладнання, виготовленням креслень та створенням 3D-моделей, щоб створити унікальні рішення, які відповідають індивідуальним потребам замовника.

Компанія «Лубнимаш» активно працює на зарубіжних ринках, зокрема в країнах СНД, таких як Молдова, Казахстан, Узбекистан, Білорусія та Грузія. Також має замовників на території Західної Європи, зокрема у Франції та Бельгії. За 2021 рік успішно виготовили, доставили та змонтували транспортне обладнання, ємності для довготривалого зберігання зерна (силоси) та допоміжні металоконструкції, щоб задовольнити потреби клієнтів.

Підприємство гарантує якість своєї продукції за допомогою сертифікатів відповідальності, таких як сертифікат якості CONFORMITYCERTIFICATE від ЄС, який отримали у 2018 році і підтверджує відповідність міжнародним стандартам. У 2020 році отримали Сертифікат відповідності вимогам ДСТУ ISO 22000:2019 з системи управління безпечністю харчових продуктів, стосовно виробництва обладнання для транспортування, зберігання та переробки зернових, зернобобових і олійних культур та продуктів їх переробки.

Стратегічний аналіз підприємства доцільно розпочати з оцінки рівня конкуренції в галузі – виробництво підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування, оскільки це основний вид діяльності ПП «Лубнимаш».

Динаміку кількості підприємств виробництва підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування в Україні представимо на рис. 2.1

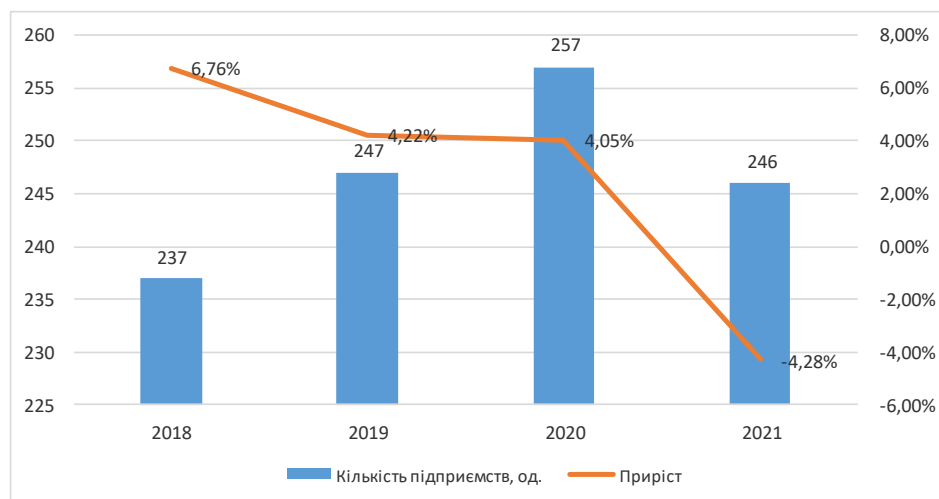

Рис. 2.1 Динаміка кількості підприємств виробництва підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування в Україні (код 28.22) [28]

Як видно з рис. 2.1, загальна кількість підприємств у галузі виробництва підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування в Україні поступово скорочується, пік припадав на 2020 рік. У зв'язку з

військовим станом в Україні частина статистичних даних ще досі не публікована за 2022 рік.

Темп зростання обсягів виробництва у 2020 році знизився (через заморожування частини проектів на період пандемії), а у 2021 році суттєво зріс внаслідок зростання попиту на елеваторне обладнання (рис. 2.2).

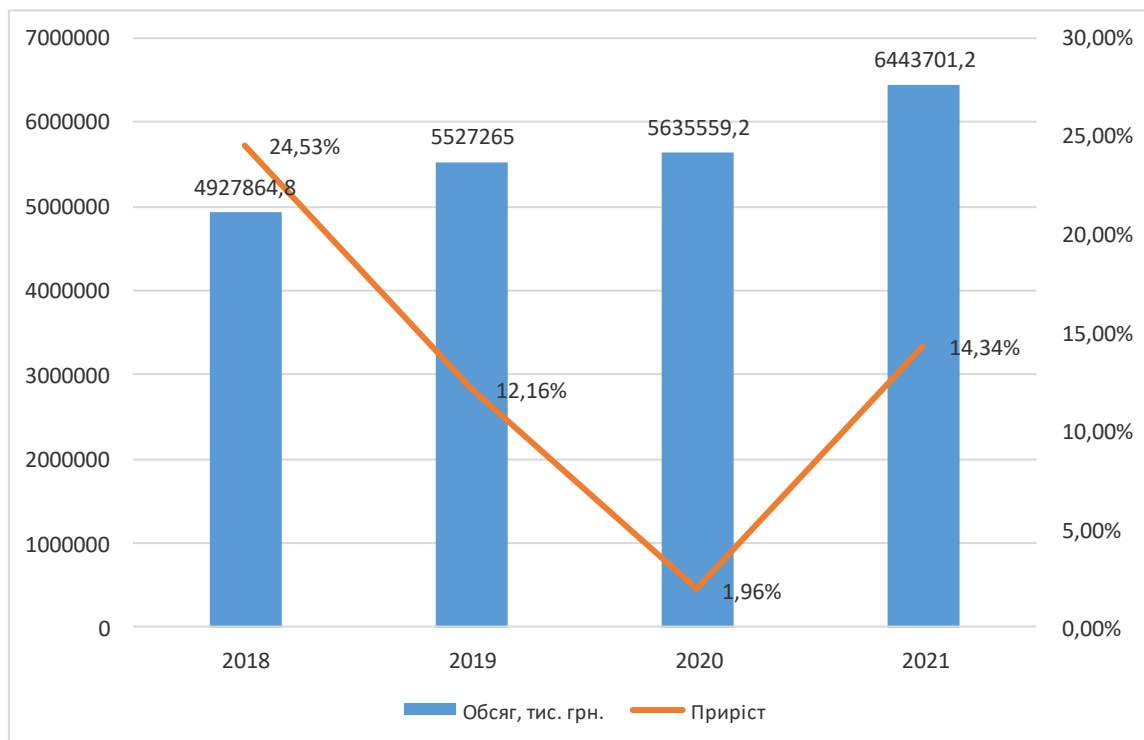

Рис. 2.2 Динаміка обсягу виробництва підіймального та вантажно-розвантажувального устаткування в Україні [28]

Основними конкурентами ПП «Лубнимаш» є виробники елеваторного обладнання: ПАТ «Карлівський машинобудівний завод», ТОВ «Варіант Агро Буд», ТОВ «ТД «Югелеватор».

В табл. 2.1 представимо значних виробників елеваторного обладнання в Україні.

**Основні конкуренти виробники елеваторного обладнання ПП
«Лубнимаш»**

Назва підприємства	Код ЄДРПОУ	Місце знаходження	Обсяг виручки за 2022 рік, тис. грн.
ПП «Лубнимаш»	37504303	37500, Полтавська область, місто Лубни, проспект Володимирський, буд. 110/1	618 780,0
ПАТ «Карлівський машинобудівний завод»	14311169	9500, Полтавська обл., Полтавський р-н, місто Карлівка, вулиця Нігояна Сергія, будинок 2	812 647,0
ТОВ «Варіант Агро Буд»	39065898	61017, Харківська обл., місто Харків, вулиця Лозівська, будинок 3	322 102,0
ТОВ «ТД «Югелеватор»	36622831	54052, Миколаївська обл., місто Миколаїв, вулиця Айвазовського, будинок 19/1	164 930,9

Примітка. Складено автором за даними [27]

Проведення стратегічного аналізу розпочнемо з оцінки зовнішнього середовища (табл. 2.2).

Таблиця. 2.2

Чинники зовнішнього середовища ПП «Лубнимаш» у 2022 році

Чинник	Тенденції розвитку	Вплив на товариство	Заходи, рекомендовані для товариства
1	2	3	4
Конкуренти			
Галузеві конкуренти, які виробляють аналогічні товари на тому ж ринку	Зростання цін на товар, розширення асортименту, поліпшення якості	Зниження конкурентоспроможності продукції, зростання обсягів реалізації	Розширення номенклатури продукції, гнучка цінова політика, підтримка рівня якості
Потенційні конкуренти	Розширення діяльності	Послаблення конкурентних позицій на ринку	Пошук нових ринкових можливостей
Постачальник			
Гарантія якості матеріалів та засобів	Удосконалення механізму співпраці	Забезпечує впевненість у надійності та якості використаних матеріалів	Налагодження довготривалої співпраці

1	2	3	4
Перебої з постачання продукції	Значні постачальники сталеливарної продукції припинили діяльність через війну	Суттєвий вплив через пошук нових постачальників та різке зростання цін	Пошук нових партнерів
Пунктуальність виконання замовлення	Підтримка ситуації на існуючому рівні	Своєчасне постачання призводить до відсутності простоїв у виробництві	Пролонгація угод з чіткою регламентацією умов постачання
Вартість матеріалів та засобів	Різке зростання вартості матеріалів	Зростання собівартості виготовленої продукції	Перегляд угод щодо вартості матеріалів
Посередники			
Вмотивованість посередників (дилерів)	Підвищення вмотивованості	Збільшення обсягів продажу продукції	Використання класичних підходів в менеджменті
Кобрендинг (спільні маркетингові заходи)	Збільшення частоти проведення	Економія фінансових ресурсів при просуванні товару	Продовження проведення спільних маркетингових заходів
Споживачі			
Географічне розміщення	Реалізація виготовленої продукції в інші держави, розширення ринку збуту в Україні	Збільшення витрат, ризики, пов'язані з розширенням ринку	Добре географічне розташування
Демографічні характеристики	Збільшення кількості покупців	Орієнтація на певні сегменти ринку	Рекламні заходи, пропаганда, заходи стимулювання збуту
Контактні аудиторії			
Відсутність статей щодо діяльності підприємства в ЗМІ	Підтримка ситуації на існуючому рівні	Впливають неістотно	Розміщувати інформацію щодо діяльності підприємства на правах реклами
Асоціації споживачів	Громадська підтримка діяльності підприємства	Підвищення репутації компанії в очах потенційних споживачів	Дотримання існуючого стилю поведінки

У 2023 році відомо про будівництва нових зерносховищ і збільшення потужностей вже наявних елеваторів для середніх та малих господарств. Про монтаж обладнання та завершення проектів у Львівській, Волинській, Івано-

Франківській, Тернопільській, Хмельницькій областях повідомляли у компаніях KMZ Industries, ПП «Лубнимаш», «Зернова Столиця». Велика кількість елеваторів на Україні зруйнована через військові дії, тому потребує суттєвого відновлення. А головне інвестори вже готові вкладати у це кошти.

В результаті проведення аналізу факторів зовнішнього середовища підприємства було виявлено можливості та загрози, вказані у таблиці 2.3. Проведений аналіз чинників зовнішнього середовища підприємства свідчить про те, що оточення є досить сприятливим, містить істотні можливості для подальшого його розвитку.

Таблиця 2.3

Можливості та загрози зовнішнього середовища ПП «Лубнимаш»

Вид середовища	Можливості	Загрози
Мікро-середовище	Розширення ринків збуту продукції в інших країнах і в Україні в першу чергу	Розширення діяльності потенційних конкурентів
	Збільшення кількості споживачів	Зростаючий конкурентний тиск
	Зменшення кількості конкурентів в галузі	Відсутність статей щодо діяльності підприємства в ЗМІ
	Стабільність потреб споживачів	
	Розширення асортименту продукції	
	Гарантія якості матеріалів та засобів, дотримання термінів їх доставки	
	Розробка програми лояльності для дилерів, орієнтованої на довгострокову перспективу	
	Підвищення вмотивованості посередників (дилерів)	
	Громадська підтримка діяльності підприємства	

Визначимо сильні і слабкі сторони підприємства, зробимо оцінку внутрішніх його факторів. Застосуємо SWOT – аналіз. Цей вид аналізу передбачає виявлення сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і небезпек з боку його зовнішнього оточення (табл. 2.4).

Матриця SWOT – аналізу ПП «Лубнимаш» за 2022 рік

Фактори	Можливості	Загрози
1.Середовище непрямого впливу		
1. Економічні	1. Задовільний рівень освіченості робочої сили. 2. Ріст заробітної плати	1. Рівень інфляції вище 1,5% на місяць 2. Несприятлива система оподаткування збільшує збиток. 3. Високий відсоток за користування кредитами більше 20% річних
2. Правові	3. Недосконалість законів, нормативних і правових актів	4. Постійний ріст витрат 5. Обмеженість дії підприємства у стосунках з державними органами
3. Політичні	4. Є наміри держави про поліпшення діяльності в галузі	6. Нестабільність в результаті військових дій
4. Соціальні	5. Високий рівень освіти.	7. Суттєве скорочення населення 8. Суттєве зниження рівня життя населення
5.Технологічні.	6. Впроваджені нові технології 7. Оновлено технічну базу виробництва	-
2. Середовище прямого впливу		
6.Покупці.	8. Наявність потенційних покупців. 9. Зі зростанням доходів населення збільшуються обсяги споживання продукції	-
7. Постачальники	10. Пунктуальність постачальників	9. Залежність від постачальників негативно впливає на період обороту незавершеного виробництва.
8.Конкуренти	12. Конкуренти досить слабкі при взаємодії	10. Сильні сторони конкурентів
9.Ринок робочої сили	13. Високий рівень безробіття є джерелом робочої сили і сприяє утриманню найкращих працівників. 14. Високий освітній рівень на ринку робочої сили.	-

За результатами оцінки факторів зовнішнього та внутрішнього середовища ми склали матрицю SWOT-аналізу. Аналіз позитивно та негативно впливаючих зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність ПП

«Лубнимаш» показав, що це підприємство має багато сильних сторін. (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Аналіз факторів внутрішнього середовища ПП «Лубнимаш» за 2022 рік

Функції	Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Маркетинг	1. Функції маркетолога здійснює заступник директора зі збуту	1. Відсутній відділ маркетингу
2. Фінанси (гроші і бухгалтерський облік)	2. Адекватні фінансові ресурси	2. Високий розмір збитку
3. Виробництво (операції і продукція)	3. Якість продукції відповідає національним стандартам. 4. Поступове переоснащення виробництва. 5. Прогресивні виробничі технології, що дозволяють швидко відреагувати на запити споживачів.	-
4. Організація	6. Добре розроблена функціональна стратегія	3. Нестабільна система винагороди праці та недосконала система мотивації персоналу.
5. Людські ресурси	7. Взаємодія менеджерів і робітників. 8. Підприємство проводить навчання кадрів. 9. Відсутність плінності кадрів	4. Оцінка результатів праці не пов'язана з системою стимулювання. 5. Високий рівень працівників старше 50 років
6. Культура організації	10. Корпоративний відпочинок зближує працівників.	6. Система кар'єри не досконала. 7. Імідж організації на міжнародному ринку є стимулом не для всіх працівників, що пов'язано з винагородою праці та мотивацією.

Найбільший вплив на підприємство мають дослідження та розробки, технологія, відсутність служби маркетингу та висока якість продукції.

За результатами оцінки факторів зовнішнього та внутрішнього середовища ми склали матрицю SWOT - аналізу (табл. 2.6).

Матриця SWOT – аналізу ПП «Лубнимаш» за 2022 рік

	Можливості – 14 (кількість)	Загрози - 10
Сильні сторони – 10 (кількість)	ПОЛЕ «СМ» - 24 балів	ПОЛЕ «СЗ» - 20 балів
Слабкі сторони - 7	ПОЛЕ «СЛМ» - 21 бал	ПОЛЕ «СЛЗ» - 17 балів

За результатами SWOT - аналізу ПП «Лубнимаш» знаходиться в стратегічному полі «СМ», що свідчить про його дуже добрий стан. Якщо провести оцінку можливостей підприємства, то побачимо, що більшість можливостей підприємства нажаль мають високу вірогідність виникнення та сильний вплив, а ті можливості, які мають низьку вірогідність виникнення, мають помірний вплив, що свідчить про те, що вийти із кризи в таких жорстких зовнішніх умовах підприємству може бути легко.

Аналіз загроз, які спричиняє зовнішнє середовище підприємства показує, які з них мають високу вірогідність виникнення, що може привести підприємство ПП «Лубнимаш» до критичного стану.

Матриця можливостей ПП «Лубнимаш» за 2022 рік представлена в табл. 2.7

Таблиця 2.7

Матриця можливостей ПП «Лубнимаш» за 2022 рік

	Сильний вплив	Помірний вплив	Малий вплив
Висока вірогідність	Поле «ВС» 2; 5; 6; 7; 8	Поле «ВП» 9	Поле «ВМ»
Середня вірогідність	Поле «СС» 4; 10; 13; 14	Поле «СП» 1; 3; 12	Поле «СМ»
Низька вірогідність	Поле «НС»	Поле «НП»	Поле «НМ»

Отже, для ефективної діяльності підприємству необхідно якомога більше виконати зазначених заходів, головною метою яких є утримання і збільшення частки ринку, а також підвищення прибутку підприємства.

Відповідно до аналізу трудових ресурсів підприємства, з'ясовується, що необхідно застосувати певні методи покращення управління персоналом. Достатня забезпеченість підприємства потрібними трудовими ресурсами, їхнє раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення виробництва.

Матриця загроз ПП «Лубнимаш» за 2022 рік представлена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Матриця загроз ПП «Лубнимаш» за 2022 рік

	Руйнування	Критичний стан	Тяжкий стан	Середній стан
Висока вірогідність	Поле «ВР»	Поле «ВК»	Поле «ВТ» 3; 4; 8	Поле «ВС» 1; 2; 6; 7
Середня вірогідність	Поле «СР»	Поле «СК»	Поле «СТ» 9	Поле «СС» 5; 10
Низька вірогідність	Поле «НР»	Поле «НК»	Поле «НТ»	Поле «НС»

Від забезпеченості ПП «Лубнимаш» трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання залежать обсяг і своєчасність виконання всіх робіт, ефективність використання устаткування, і прибуток, і ряд інших економічних показників.

Основним завданням аналізу є вивчення й оцінка забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів трудовими ресурсами в цілому, а також по категоріях і професіям.

Отже, умовами ефективного та успішного функціонування на ринку ПП «Лубнимаш» є вивчення діяльності потенційних конкурентів, тому що ринок машинобудівної продукції є достатньо насиченим, та подальше всебічне врахування впливу негативних економічних тенденцій на діяльність підприємства.

Запропонуємо розробку наступної системи забезпечення якості на підприємстві ПП «Лубнимаш»:

- управління якістю робіт, починаючи з етапу проектувань, по його завершенню повинно забезпечувати всією необхідною документацією;
- усі етапи робіт повинні виконуватися в управляючих умовах, тобто повинні бути розроблені методики корегування та попередження дій з метою уникнення фактичних чи потенційних причин невідповідності проекту чи встановленим вимогам;
- технологічні процеси, обладнання повинні бути атестовані, також повинні бути встановлені критерії якості роботи;
- необхідно залучати до робіт лише кваліфікованих робітників, які мають досвід роботи в цій справі, та прислуховуватись до їхніх пропозицій щодо покращення якості робіт.

Якщо не підвищити рівень техніки і технології сушки, європейські держави витіснять підприємство з ринку. Тому планується створення конкурентоспроможних комплексів для післязбирального обробітку зерна на рівні європейських зразків.

2.2 Оцінка інвестиційної складової розвитку підприємства

Діяльність будь-якого підприємства поділяється на звичайну та надзвичайну. Звичайна діяльність поділяється на операційну та іншу звичайну діяльність. Саме інша звичайна діяльність включає інвестиційну.

На основі даних звітів про рух грошових коштів за 2020–2022 роки, проведемо аналіз інвестиційної діяльності підприємства (табл. 2.9). Як показують дані табл. 2.9, у 2020 році видатки на інвестиційну діяльність склали 4246,0 тис. грн. Це пов'язано з тим, що підприємство придбало необоротні активи на цю суму.

Таблиця 2.9

**Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності ПП «Лубнимаш» у
2020р., тис. грн.**

Стаття	За звітний період	
	Надходження	Видаток
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
Реалізація:		
фінансових інвестицій	—	X
необоротних активів	—	X
майнових комплексів	—	—
Отримані:		
відсотки	—	X
дивіденди	—	X
Інші надходження	—	X
Придбання:		
фінансових інвестицій	X	
необоротних активів	X	4246
майнових комплексів	X	—
Інші платежі	X	—
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	—	—
Рух коштів від надзвичайних подій	—	—
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	—	4246

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [37]

З табл. 2.10 видно, що надходження від інвестиційної діяльності в 2021 р. відсутні. Витрати на інвестиційну діяльність склали 3610,0 тис. грн., що на 636,0 тис. грн. менше ніж в попередньому році. Порівняння обсягів та структури вкладень в різні форми інвестування свідчить, що пріоритетним напрямом для підприємства залишаються реальні інвестиції.

Таблиця 2.10

**Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності ПП «Лубнимаш»
у 2021 р., тис. грн.**

Стаття	За звітний період	
	Надходження	Видаток
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
Реалізація:		
фінансових інвестицій	—	X
необоротних активів	—	X
майнових комплексів	—	—
Отримані:		

Продовження табл. 2.10

відсотки	—	X
дивіденди	—	X
Інші надходження	—	X
Придбання:		
фінансових інвестицій	X	—
необоротних активів	X	3610
майнових комплексів	X	—
Інші платежі	X	—
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	—	—
Рух коштів від надзвичайних подій	—	—
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	—	3610

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [37]

Дані таблиці 2.11 свідчать про наступне: витрати на інвестиційну діяльність склали 6189,0 тис. грн., що на 2579,0 тис. грн. більше ніж у 2021 році.

Таблиця 2.11

**Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності ПП «Лубнимаш» у
2022 р., тис. грн.**

Стаття	За звітний період	
	Надходження	Видаток
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності		
Реалізація:		
фінансових інвестицій	—	X
необоротних активів	—	X
майнових комплексів	—	—
Отримані:		
відсотки	—	X
дивіденди	—	X
Інші надходження	—	X
Придбання:		
фінансових інвестицій	X	—
необоротних активів	X	6189
майнових комплексів	X	—
Інші платежі	X	—
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	—	—
Рух коштів від надзвичайних подій	—	—
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	—	6189

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [37]

Проаналізуємо обсяг та структуру інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш» у 2020 – 2022 роках.

Дані табл. 2.12 свідчать про те, що на кінець року сума реальних інвестицій зменшилась на 1049,0 тис. грн. Це відбулося за рахунок скорочення витрат на основні засоби. Зменшення реальних інвестицій є негативною рисою.

Таблиця 2.12

**Аналіз обсягів та структури інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш»
у 2020 році**

Показник	На початок періоду звітного		На кінець періоду звітного		Відхилення	
	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	Структура, %
Реальні інвестиції, у тому числі:	5295,0	100,0	4246,0	100,0	-1049,0	0,0
основні засоби	5295,0	100,0	4246,0	100,0	-1049,0	0,0
Незавершене будівництво	-	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-
Фінансові інвестиції, у тому числі:	-	-	-	-	-	-
довгострокові	-	-	-	-	-	-
поточні	-	-	-	-	-	-
Разом	5295,0	100,0	4246,0	100,0	-1049,0	X

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [44]

Аналіз табл. 2.13 показав, що загальна сума інвестицій зменшилась на 636,0 тис. грн.

Таблиця 2.13

**Аналіз обсягів та структури інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш»
у 2021 році**

Показник	На початок періоду звітного		На кінець періоду звітного		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Реальні інвестиції, у тому числі:	4246,0	100,0	3610,0	100,0	-636,0	0,0
основні засоби	4246,0	100,0	3610,0	100,0	-636,0	0,0

Продовження табл. 2.13

Незавершене будівництво	-	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-
Фінансові інвестиції, у тому числі:	-	-	-	-	-	-
довгострокові	-	-	-	-	-	-
поточні	-	-	-	-	-	-
Разом	4246,0	100,0	3610,0	100,0	-636,0	X

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [44]

Основна сума коштів спрямована на реальні інвестиції – 100%. Це є негативною рисою, так як менше коштів спрямовується на процес виробництва.

Дані табл. 2.14 свідчать про те, що сума реальних інвестицій збільшилась за рік на 2579,0 тис. грн.

Таблиця 2.14

Аналіз обсягів та структури інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш» у 2022 році

Показник	На початок періоду звітного		На кінець періоду звітного		Відхилення	
	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	Структура, %
Реальні інвестиції, у тому числі:	3610,0	100,0	6189,0	100,0	2579,0	0,0
основні засоби	3610,0	100,0	6189,0	100,0	2579,0	0,0
Незавершене будівництво	-	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи	-	-	-	-	-	-
Фінансові інвестиції, у тому числі:	-	-	-	-	-	-
довгострокові	-	-	-	-	-	-
поточні	-	-	-	-	-	-
Разом	3610,0	100,0	6189,0	100,0	2579,0	0,0

Примітка. Створено автором на основі звітності підприємства [44]

На рис. 2.3 відображено підсумок по обсягу та структурі інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш» за 2020–2022 роки (на кінець кожного періоду).

Виходячи із рис. 2.3 можна зробити висновок, що у 2022 році підприємство мало значний обсяг капітальних інвестицій порівняно з 2020-2021 роками.

Отже, на зростання інвестиційної активності та обсягів інвестиційної діяльності ПП «Лубнимаш» мала значний вплив дестабілізація на ринку та підвищення попиту на елеваторне обладнання.

Особливістю сучасного періоду розвитку України є те, що пошук стратегічного інвестора повинен проводитися в середині країни, і за її межами.

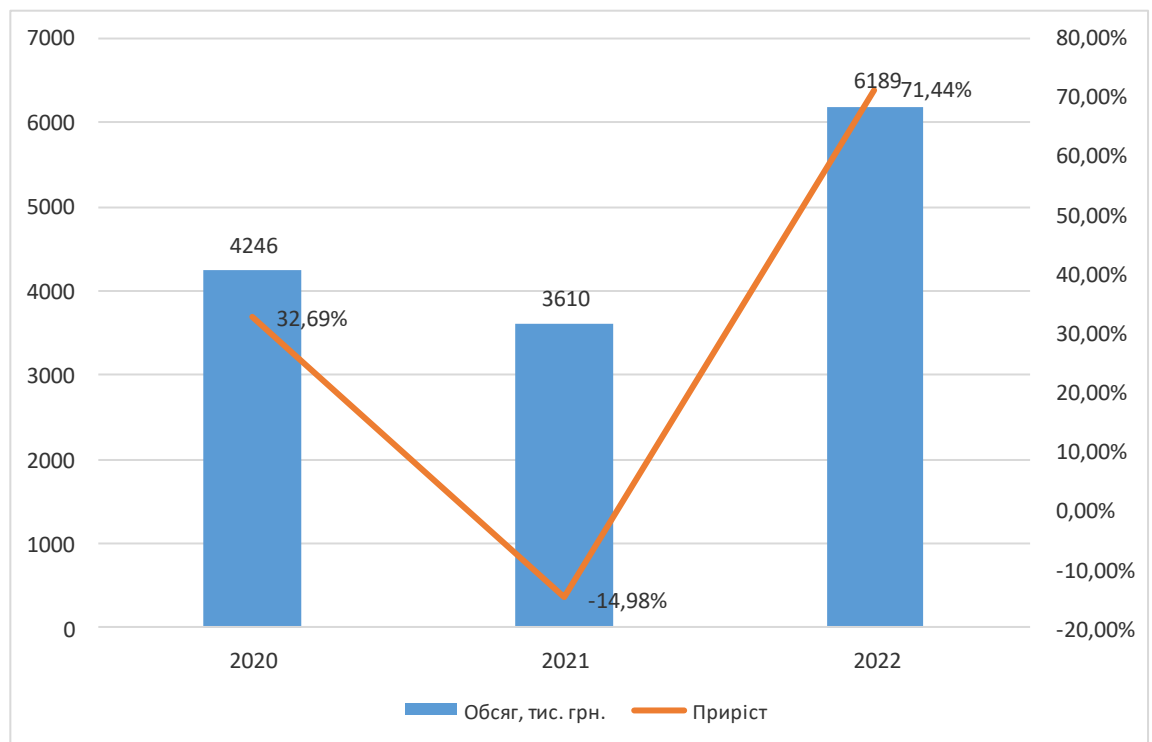

Рис. 2.3 Обсяг інвестиційних вкладень ПП «Лубнимаш» за 2020–2022 роки

Основними інтересами інвестора є одержання прибутку і мінімізація інвестиційного ризику, тобто, вибір об'єкту інвестування можна розглядати як процес страхування заощаджень.

У ринкових умовах, коли конкурентоспроможність підприємств усіх форм власності, їх сильна позиція на ринку товарів і послуг значним чином

залежить від вибору сфери діяльності й уміння забезпечити фінансову стабільність, платоспроможність, інвестиційну привабливість [15]. Тому розглянемо ефективність інвестиційної діяльності через показники частки прибутку і його складових у відповідних інвестиційних доходах підприємства (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Показники частки прибутку і його складових у відповідних інвестиційних доходах ПП «Лубнимаш» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2020	2021	2022	2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Частка інвестиційного прибутку у загальній сумі інвестиційних доходів, %	2763,6	584,9	762,5	-2178,7	177,6
Частка прибутку від участі в капіталі в загальній сумі інвестиційних доходів, %	32177,3	16094,5	13525,0	16082,8	2569,5
Частка прибутку від реалізації фінансово-інвестиційних ресурсів в загальній сумі інвестиційних доходів, %	1590,9	406,8	669,6	-1184,1	262,8
Частка прибутку у вигляді дивідендів та відсотків в загальній сумі інвестиційних доходів, %	1172,7	178,1	92,9	-994,6	-85,2
Частка прибутку від участі в капіталі в доходах від участі в капіталі, %	-	-	-	-	-
Частка прибутку від реалізації фінансово-інвестиційних ресурсів в доходах від реалізації фінансово-інвестиційних ресурсів, %	-	1188,0	7500,0	-	6312,0
Частка прибутку у вигляді дивідендів та відсотків в доходах від дивідендів та відсотків, %	1172,7	270,8	102,0	-901,9	-168,9

Таким чином, інвестиційна діяльність ПП «Лубнимаш» є ефективною, але потребує поліпшення, оскільки росте суттєвий внутрішній попит на продукцію елеваторного обладнання у 2023 році.

2.3 Аналіз інноваційної діяльності підприємства

ПП «Лубнимаш» підтверджує своє лідерство в будівництві передових елеваторів не лише в Україні, але й за кордоном, завдяки успішному виконанню всіх замовлень. Підприємство має високу репутацію у сфері високих технологій, завжди впроваджує новітні інновації у виробничий процес, щоб бути на передовій технічного прогресу. Компанія індивідуально підходить до кожного клієнта, досліджуючи особливості інфраструктури, місцевості, рельєфу та завдань сільгосп підприємства, забезпечуючи високу якість виконання замовлень. Завдяки такому підходу до роботи замовників, кількість клієнтів підприємства щорічно збільшується.

ПП «Лубнимаш» спеціалізується на виробництві обладнання для транспортування та зберігання зерна, і бачить перспективи для бізнесу як в Україні, так і на ринках, що розвиваються за кордоном. Успішно виграє тендери у серйозних європейських компаній, але на даному етапі зосереджені на більш доступних ринках, таких як країни СНД, зокрема Узбекистан і Казахстан. Крім того, підприємство вважає ринок Індії дуже привабливим, оскільки ця країна має населення 1,3 млрд чоловік, і 95% рису зберігається у дерев'яних коморах, де шкідники завдають шкоди до 10% зерна щороку. Цей ринок складний, але масштабний, тому підприємство розглядає можливості розширення на ньому.

В 2021 році, навіть при ускладненнях та перешкодах, компанія змогла виготовити та змонтувати рекордну кількість транспортного обладнання (понад 11 000 м), зернорубок, та ємностей для зберігання зерна та з загальним об'ємом 540 000 м³. Підприємство також покращило якість обладнання, розширило асортимент продукції та запропонувало кредитну програму для партнерів та замовників. ПП «Лубнимаш» завжди шукає нові технології для вдосконалення обладнання, і спеціалісти постійно вносять у нього правки та вдосконалення.

В Україні зараз спостерігається швидкий ріст обсягів зберігання. Якщо ще 5-10 років тому агрохолдинги замовляли частіше силоси діаметром 22 метри на 5000 тон, то зараз такі силоси замовляють середні фермерські господарства. Великі ж холдинги націлені на замовлення силосів діаметром від 27,5 до 33 метрів. Ця тенденція також спостерігається в випадку з зерносушарками.

Завод постійно поповнює свій арсенал новими верстатами, модернізує старі, застарілі верстати та впроваджує нові практики раціонального підходу до виробництва. До 2013 року виготовлення 80 одиниць стінових панелей корпусу силоса вимагало до 32 людино-годин, що було дуже повільним. Завдяки появі першої автоматичної прокатної лінії виробництво однієї панелі займає менше хвилини.

Приймаючи на увагу досвід європейських та азіатських колег, підприємство намагається не тільки виготовляти ефективні інструменти для виробництва обладнання, але й зменшувати негативний вплив на навколишнє середовище за рахунок зменшення споживання ресурсів.

Особливістю інноваційної діяльності сучасних підприємств є те, що інновації носять комплексний характер, тобто різні типи нововведень взаємопов'язані за цілями та результатами впровадження. Тож проаналізуємо впровадження різних типів нововведень ПП «Лубнимаш» (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

**Упровадження різних типів інновацій ПП «Лубнимаш» у 2020-2022 роки,
одиниць**

Показник	Роки		
	2020	2021	2022
1	2	3	4
Продуктові інновації			
- розширення асортименту випускаємої продукції	-	1	-
- заміна знятої з виробництва старої продукції на нову	-	-	-
- удосконалення продукції, яка випускається, з них:			
на основі власних розробок	-	-	-

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4
на основі розробок інших організацій	-	1	-
- випуск нових видів продукції, з них:	-	1	-
на основі власних розробок	-	-	-
виробництво нової продукції за ліцензіями	-	-	-
виробництво нової продукції, створеної іншими організаціями	-	1	-
Технічні інновації			
- капітальний ремонт устаткування, з них:			
капітальний ремонт устаткування з модернізацією	2	1	1
- заміна спрацьованого устаткування новим, з них:	20	15	13
такого самого технічного рівня	1	2	2
більш високого технічного рівня	19	13	11
- покупка нових видів устаткування та інструменту, яка обумовлена:	31	23	24
випуском нових видів продукції	10	5	4
підвищенням рівня конкурентоспроможності продукції	2	3	3
плановим оновленням основних фондів	5	5	6
необхідністю заміни морально застарілого та зношеного обладнання	14	10	11
Технологічні інновації			
- запровадження прогресивних технологій	-	-	-
- автоматизація та модернізація виробничих процесів	1	-	-
- застосування нових матеріалів	-	3	-
Організаційні інновації			
- удосконалення організації виробничого процесу	-	1	-
- поліпшення організації праці	-	-	-
- організація нових відділів, підрозділів та служб	-	-	-
Управлінські інновації			
- упровадження систем автоматизованого проектування	1	2	-
- використання комп'ютерних систем управлінського обліку	1	-	-
- використання сучасних комп'ютерних програм	5	3	1
- використання стандартів якості ISO 9000-140000	1	-	-
- використання сучасних комунікаційних мереж	3	2	-

Як видно з табл. 2.16, ПП «Лубнимаш» постійно впроваджує інновації, що говорить про те, що підприємство є інноваційно активним.

Оцінку динаміки обсягу фінансування інноваційної діяльності проведемо за допомогою табл. 2.17.

Динаміка обсягу фінансування інноваційної діяльності**ПП «Лубнимаш» у 2020-2022 роки, тис. грн.**

Показник	Роки			Відхилення + / -	
	2020	2021	2022	2021 р.	2022 р.
Загальна сума витрат	9077,0	10047,0	10837,0	970,0	790,0
Зокрема за рахунок коштів: власних	9077,0	10047,0	10837,0	970,0	790,0
державного бюджету	-	-	-	-	-
іноземних інвесторів	-	-	-	-	-
інших джерел	-	-	-	-	-

Обсяг інноваційних витрат підприємства зріс у 2021 році відносно 2020 року на 970,0 тис. грн. та у 2022 році на 790,0 тис. грн. Як видно з табл. 2.18, всі витрати на інновації здійснюються за рахунок власних коштів підприємства.

Динаміка обсягу інноваційних витрат за напрямками зображена в табл. 2.18.

Динаміка обсягу інноваційних витрат за напрямками**ПП «Лубнимаш» у 2020-2022 роки, тис. грн.**

Показник	Роки			Відхилення + / -	
	2020	2021	2022	2021 р.	2022 р.
Загальна сума витрат	9077,0	10047,0	10837,0	970,0	790,0
зокрема за напрямками: дослідження і розробки	-	-	-	-	-
- внутрішні НДР	-	-	-	-	-
- зовнішні НДР	-	-	-	-	-
- придбання інших зовнішніх знань	56,0	175,0	205,0	119,0	30,0
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	9021,0	9872,0	10632,0	851,0	760,0
інші витрати	-	-	-	-	-

Аналізуючи дані табл. 2.18, слід сказати, що інноваційні витрати за напрямами здійснювалися переважно на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Обсяг даної статті витрат зріс у 2021 році на 851,0 тис. грн. відносно 2020 року та на 760,0 тис. грн. у 2022 році.

Рівень інноваційної активності підприємства залежить від експертної оцінки використання i -того елементу інноваційного потенціалу та коефіцієнту вагомості i -того елементу інноваційного потенціалу. Завершення визначення рівня інноваційної активності підприємства передбачається за допомогою узагальнюючого показника - коефіцієнту інноваційної активності підприємства, розрахунок якого здійснюється за наступною методикою:

$$P_{\text{ін.акт.}} = \sum (P_i \times W_i), \quad (2.1)$$

де $P_{\text{ін.акт.}}$ – рівень інноваційної активності підприємства;

P_i – експертна оцінка використання i -того елементу інноваційного потенціалу, бали;

W_i – коефіцієнт вагомості i -того елементу інноваційного потенціалу.

Оцінку рівня інноваційної активності підприємства доцільно здійснювати за наступною шкалою: від 0 до 4,0 – низький рівень, від 4,1 – до 8,0 – середній рівень, від 8,1 до 11,5 – високий рівень.

Результати оцінки стану елементів інноваційного потенціалу повинні лягти в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на підвищення інноваційної активності підприємства.

Експертна оцінка стану елементів інноваційного потенціалу ПП «Лубнимаш» у 2022 році надана в табл. 2.19.

Експертна оцінка стану елементів інноваційного потенціалу**ПП «Лубнимаш» у 2022 році**

Складові	Параметри	Вага	Бали	Зважена оцінка
1	2	3	4	5
1. Виробничі можливості	1.1. Ступень використання виробничої потужності		2	
	1.2. Рівень прогресивності застосовуваних технологій		2	
	1.3. Ступень гнучкості виробництва		1	
	Підсумкова оцінка	0,16	5	0,80
2. Кадрові можливості	2.1. Рівень кваліфікації персоналу			2
	2.2. Ступень готовності персоналу до змін на підприємстві			1
	2.3. Розвиненість системи мотивації персоналу			1
	2.4. Ступень творчої ініціативності персоналу			1
Підсумкова оцінка		0,18	5	0,90
3. Науково-технічні можливості	3.1. Рівень витрат на наукові розробки в собівартості товарної продукції		1	
	3.2. Рівень витрат на використання науково-технічних досягнень в собівартості товарної продукції		1	
	3.3. Рівень використання розробок		1	
	3.4. Частка персоналу, яка займається науковими розробками у загальній чисельності персоналу		1	
Підсумкова оцінка		0,17	4	0,68
4. Маркетингові можливості	4.1. Раціональність використання каналів розподілу товарів		2	
	4.2. Гнучкість цінової політики		1	
	4.3. Рівень використання реклами		1	
	4.4. Ефективність системи збуту		2	
Підсумкова оцінка		0,16	6	0,96
5. Організаційні можливості	5.1. Ступень інноваційної спрямованості організаційної структури;		1	
	5.2. Рівень відповідності організаційної культури інноваційному розвитку підприємства;		1	
	5.3. Рівень компетенції керівників		2	
	5.4. Розвиненість системи інформаційного забезпечення		1	
Підсумкова оцінка		0,16	5	0,80
6. Фінансові можливості	6.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності		2	
	6.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності		2	
	6.3. Коефіцієнт загальної ліквідності		2	
	6.4. Фінансова стійкість підприємства		2	
Підсумкова оцінка		0,17	8	1,36
Загальна підсумкова оцінка				5,5

Аналіз показав, що підприємство має середній рівень інноваційної активності – 5,5.

Отже, інноваційна діяльність ПП «Лубнимаш» виглядає за деякими показниками успішною, проте насправді погіршується за іншими показниками, що говорить про недостатність уваги, коштів і зусиль управлінських структур до вирішення проблем інноваційної діяльності.

Висновки до розділу 2

ПП «Лубнимаш» є українським виробником елеваторного обладнання, який відрізняється поєднанням традиційного підходу та сучасних технологічних інновацій. Велика кількість елеваторів на Україні зруйнована через військові дії, тому потребує суттєвого відновлення. А головне інвестори вже готові вкладати у це кошти.

За результатами стратегічного аналізу ПП «Лубнимаш» слід відзначити позитивні досягнення в системі управління його фінансами. Серед них: зростання обсягу майна, скорочення власного оборотного капіталу, незначне скорочення чистого прибутку та виручки від реалізації продукції. Основними недоліками, що діють на підприємстві є зростання дебіторської заборгованості та готової продукції. Достатня забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції та підвищення виробництва.

Основними конкурентами ПП «Лубнимаш» є виробники елеваторного обладнання: ПАТ «Карлівський машинобудівний завод», ТОВ «Варіант Агро Буд», ТОВ «ТД «Югелеватор».

Всі витрати на інновації здійснюються за рахунок власних коштів підприємства. Основними джерелами фінансування інновацій ПП «Лубнимаш» є власні фінансові ресурси, тобто нерозподілений прибуток.

Основна частина описаних у розділі 1 джерел фінансування інновацій на даному підприємстві не використовується.

Головними видами впроваджених інновацій за останні три роки є: заміна новими видами основних засобів високого технічного рівня та випуск нових видів продукції. Тобто основними видами інновацій на ПП «Лубнимаш» є базові та технологічні. Глобальні інновації на підприємстві не впроваджувалися.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Формування стратегії менеджменту інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства

Аналіз розвитку ПП «Лубнимаш», дозволив виділити низку проблемних питань стосовно низького рівня інноваційної активності, які з великою вірогідністю можна спроектувати і на інші промислові підприємства:

- Недостатність фінансування і, як наслідок, незабезпеченість матеріально-технічною базою, дефіцит кадрів, особливо в умовах військового стану (багато працівників призвані до лав ЗСУ).

- недосконалість механізму взаємодії між споживачем і виробником інноваційного продукту, що відчувається особливо гостро з урахуванням того, що існує активний ринок інновацій і інтелектуальних продуктів як в Україні, так і за її межами. Причиною такого становища є відсутність в області організаційної системи, яка б дозволила виконувати роботи з перетворення результатів науково-технічної діяльності на технології та нові підприємства. З урахуванням міжнародного досвіду (згідно якого в розвинених країнах така організаційна система існує у вигляді різних бізнес-інкубаторів і технопарків).

- у зв'язку з великою вартістю науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також недостатньою фінансовою підтримкою з боку держави, деякі підприємства не мають можливості розробляти та впроваджувати власну інноваційну продукцію. Навіть у випадку, коли провідні підприємства, що є основними виробниками інноваційних товарів, мають свої науково-дослідні установи, які створюють значну конкуренцію

для спеціалізованих інноваційних фірм, питання державної підтримки залишається відкритим і надзвичайно важливим.

- Наявність значної кількості нормативних документів свідчить про актуальність проблеми та зацікавленість держави у вирішенні недосконалості законодавчої бази. Однак, спостерігається неузгодженість різних регулюючих документів, а також відміна окремих статей законів підзаконними актами та інші непослідовності.

Для підвищення інноваційної активності промислових підприємств необхідно створити сприятливі умови для інноваційних інвестицій, зокрема:

- розвиток правових засад інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств в Україні з метою створення ефективного правового механізму, що гарантує захист інвестицій;

- стабілізація та розвиток економічних процесів в окремих промислових регіонах та в країні в цілому;

- широке залучення іноземного капіталу, використання сучасних банківських технологій та інструментів для підвищення якості банківських послуг та спрямування банківського капіталу до інноваційних інвестицій - це заходи, які сприятимуть розвитку банківської системи України;

- також важливо підтримувати розвиток інноваційної та інвестиційної інфраструктури, включаючи створення фондових, товарних та універсальних бірж, депозитаріїв, інститутів спільного інвестування, інноваційних та інвестиційних фондів, технопарків, страхових компаній, науково-консультаційних центрів.

- необхідна реформа податкової системи з послідовним зниженням податкового навантаження;

- державна фінансова підтримка інноваційних проектів, які відповідають встановленим критеріям, також має бути реалізована.

Всі напрями є надзвичайно актуальними у період післявійськового відновлення економіки України.

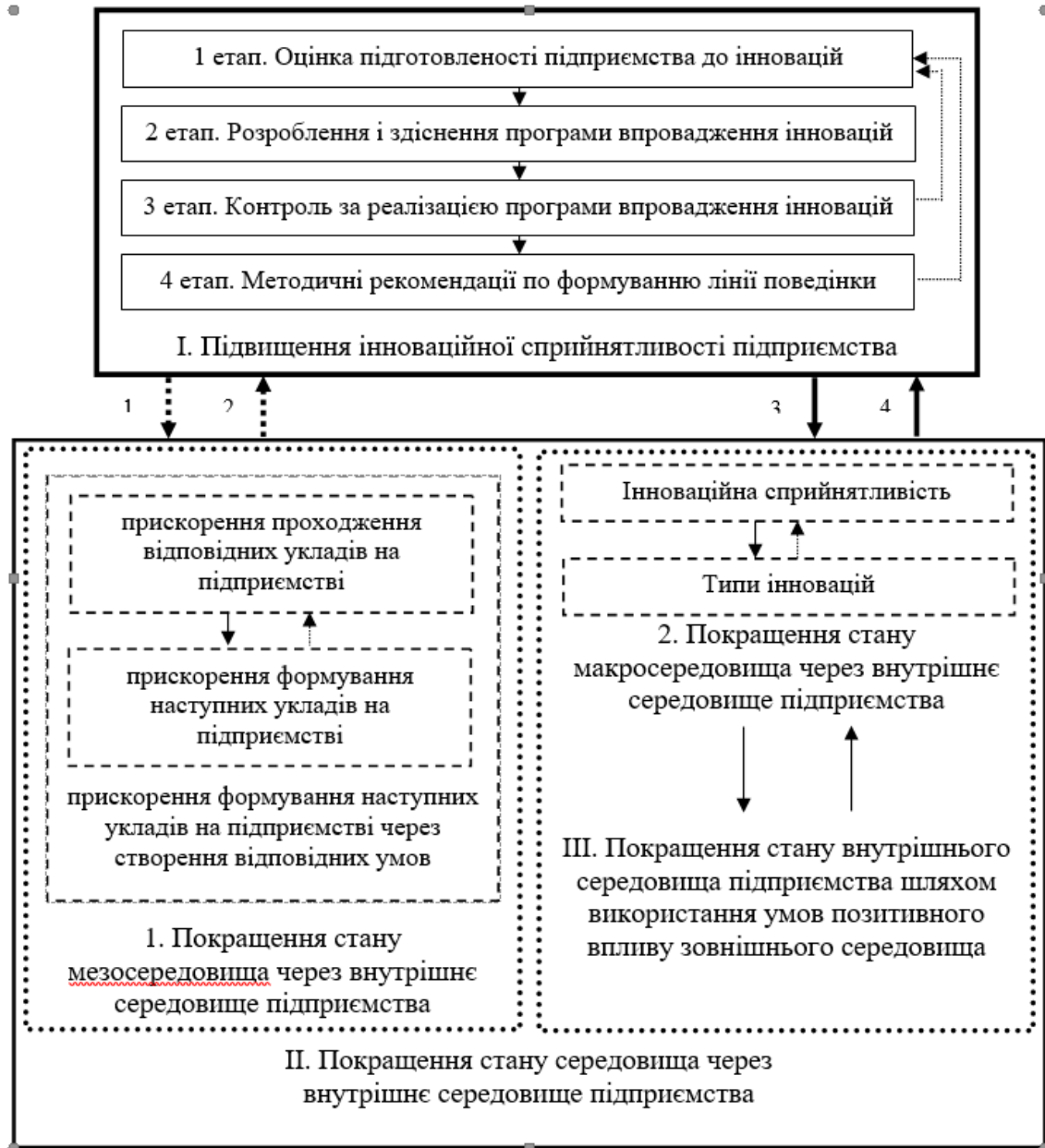
Прискорення впровадження інноваційних розробок потребує, насамперед, їх досконалого вибору та обґрунтування для кожного суб'єкта господарювання з урахуванням його особливостей та оточення. Відповідно до результатів розрахунку інтегральних показників середовища підприємства усіх рівнів для кожного з варіантів зміни складових характеру інноваційної активності ПП «Лубнимаш» запропоновані наступні групи рекомендацій щодо напрямків розвитку інноваційної діяльності:

- Підвищення інноваційної активності підприємства (ІСП).
- Покращення стану внутрішнього середовища підприємства.
- Покращення стану внутрішнього середовища шляхом використання умов позитивного впливу зовнішнього середовища.

Запропоновані групи рекомендацій мають складні взаємозв'язки, які наведено на рис. 3.1.

- Підвищення інноваційної активності ПП «Лубнимаш». На основі проведеного попереднього дослідження впливу зовнішнього середовища підприємства на його інноваційну активність нами були визначені основні складові зовнішнього середовища підприємства, які найбільше впливають. Тому для формування рекомендацій щодо підвищення інноваційної активності на рівні підприємства нами пропонується застосовувати виявлені взаємозв'язки між внутрішнім та зовнішнім середовищем і використати вплив таких основних складових зовнішнього середовища, як фаза економічного циклу (макросередовище) та технологічна структура (мезосередовище). Підвищення інноваційної активності підприємства пропонується проводити за етапами, які зазначені в табл. 3.1, де визначені відповідні функції менеджменту та які рекомендується активувати на кожному з етапів.

Заходи щодо активізації інноваційної діяльності підприємства (2 етап) подані в додатку Б.

Умовні позначення:

- 1 – поступовий вплив результатів підвищення ІСП шляхом покращення технологічного рівня підприємства (ТРП);
- 2 – поступовий вплив результатів покращення ТРП шляхом підвищення ІСП;
- 3 – проведення аналізу зовнішнього середовища;
- 4 – створення ІСП відповідно до фази циклу М. Кондратьєва та стимулювання визначених типів інновацій шляхом підвищення ІСП.

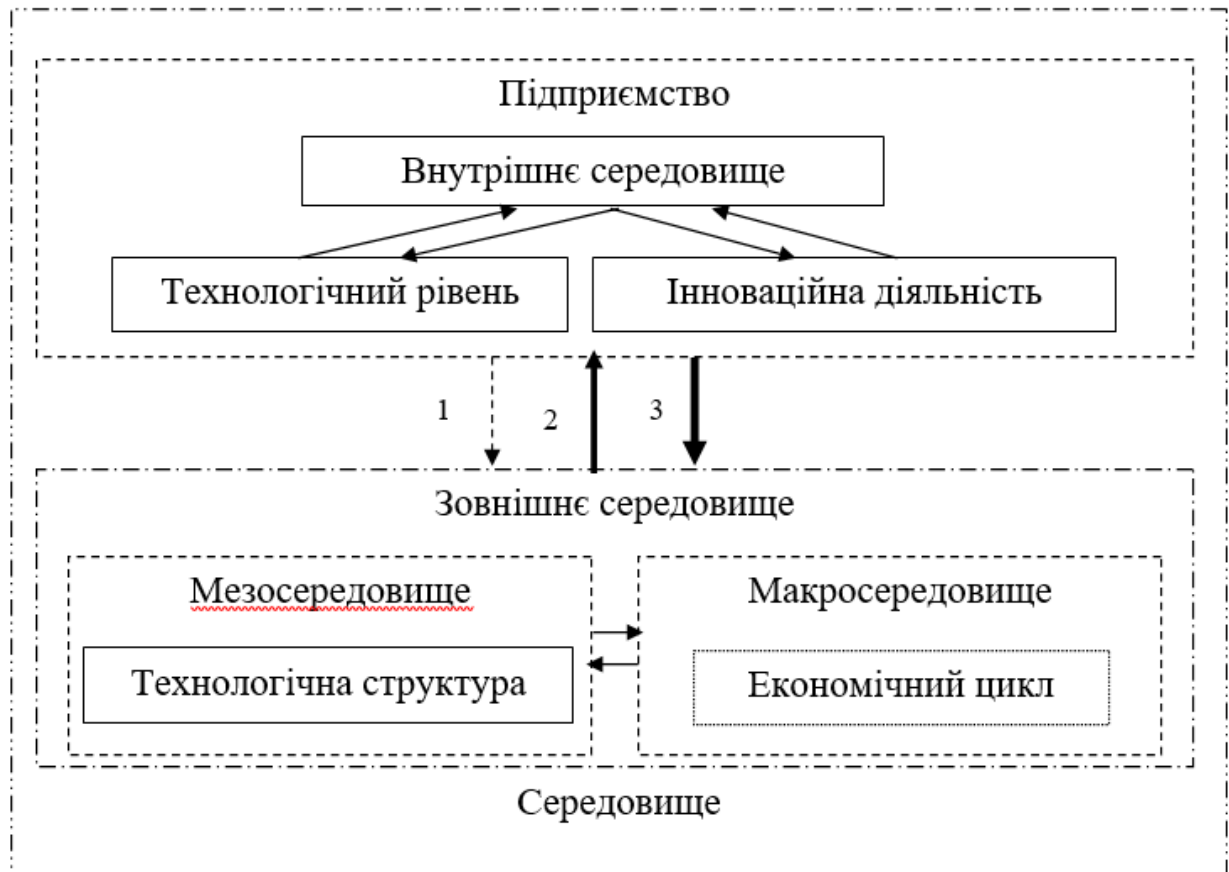
Рис. 3.1. Рекомендації щодо напрямків розвитку інноваційної діяльності ПП «Лубнимаш»

**Рекомендації щодо підвищення інноваційної
активності ПП «Лубнимаш»**

Етап	Рекомендації	Функції менеджменту
1. Оцінка підготовленості підприємства до інновацій	проведення аналізу середовища підприємства усіх рівнів; аналіз наявності в зовнішньому середовищі складових ланцюга «виникнення, формування та активізація інноваційної діяльності підприємства», впливу їх на інноваційну діяльність та виявлення джерел опору; визначення параметрів змін – формування еталонного образу інноваційної активності (запланованого); аналіз відповідності нового образу інноваційної активності стану зовнішнього макро- та мезосередовища	Цілеполягання; прогнозування; планування
2. Розроблення і здійснення програми впровадження інновацій	поширення інформації про переваги нового образу інноваційної активності; перепідготовка працівників і прийняття на роботу нового персоналу; утворення ефективної системи міжособистісних комунікацій, формування стимулюючої системи використання інновацій; розроблення проектів і програм НДДКР шляхом використання взаємозв'язку інноваційної та наукової діяльності; упровадження заходів щодо активізації інноваційної діяльності підприємства	Організація; координація; активізація; стимулювання
3. Контроль за реалізацією програми впровадження інновацій	оцінка результатів перетворення підприємства шляхом проведення аналізу нового стану середовища підприємства усіх рівнів та відповідності їх до створеного на 1 етапі еталонного образу інноваційної активності	Облік; контроль
4. Методичні рекомендації по формуванню процесу програми	регулювання та нормування процесу реалізації програми згідно з отриманими результатами оцінки перетворення та їх відповідності еталонному образу	Регулювання; нормування

- Покращення стану середовища через внутрішнє середовище підприємства. Оскільки підприємство здійснює інноваційну діяльність в умовах зовнішнього макро- й мезосередовища та внутрішнього середовища, то існує багатосторонній зв'язок і відповідний вплив між середовищем підприємства усіх рівнів та його інноваційною діяльністю. Пропонується

використати цей зв'язок і вплив інноваційної діяльності кожного підприємства на середовище шляхом покращення (або зміни): складових інноваційної діяльності та технологічного рівня підприємства, як це зазначено на рис. 3.2.

Умовні позначення:

- 1 – визначення показника зовнішнього середовища (фази економічного циклу; технологічної структури; макроекономічних показників);
- 2 – вплив зовнішнього середовища на внутрішнє середовище підприємства;
- 3 – вплив внутрішнього середовища на зовнішнє середовище підприємства.

Рис. 3.2 Підхід до визначення взаємозв'язку між зовнішнім мезо- й макросередовищем і внутрішнім середовищем підприємства

Розглянуто три види взаємозв'язку:

- розрахунок інтегрального показника зовнішнього середовища або його прогнозування за допомогою тренда;

- вплив зовнішнього середовища на внутрішнє середовище підприємства;
- вплив внутрішнього середовища підприємства на зовнішнє середовище шляхом покращення (або зміни) складових інноваційної діяльності та технологічного рівня підприємства.

Відповідно до визначеного взаємозв'язку та можливостей впливу складових інноваційної діяльності та технологічного рівня підприємства на середовище підприємства пропонуються два комплекси відповідних рекомендацій щодо покращення:

- а) стану зовнішнього макросередовища підприємства через його внутрішнє середовище;
- б) стану зовнішнього мезосередовища через його внутрішнє середовище шляхом покращення технологічного рівня підприємства.

Покращення стану зовнішнього макросередовища підприємства через його внутрішнє середовище наведено у табл. 3.2

Таблиця 3.2

**Рекомендації щодо покращення стану зовнішнього макросередовища
через внутрішнє середовище підприємства**

Захід	Результат для підприємства	Вплив на зовнішнє макросередовище
Покращення стану зовнішнього макросередовища шляхом використання умов кожної з фаз великого циклу як фактора визначення складових інноваційної діяльності	1. Зростання обсягів діяльності 2. Розширення видів діяльності 3. Збільшення чисельності персоналу	4. Зростання обсягів сплачених податків 5. Скорочення рівня безробіття в регіоні 6. Задоволення попиту внутрішніх споживачів в елеваторному обладнанні

Рекомендації щодо покращення стану макросередовища через внутрішнє середовище кожного окремого підприємства у відповідній фазі економічного циклу зазначені в табл. 3.3

Таблиця 3.3

Рекомендації для інноваційної діяльності підприємства за відповідними фазами циклу М. Кондратьєва

Фактори	П'ятий цикл ¹				Шостий цикл ¹			
	пожвавлення (рекомендація)	підйом ²	падіння ²	депресія ²	пожвавлення	підйом ²	падіння ²	депресія ²
Інноваційна сприйнятливість, що рекомендується	висока	висока/ середня	середня/ низька	низька/ висока	висока	висока/ середня	середня/ низька	низька/ висока
Тип інновації:								
інновація-продукт	+	+	—	—	+	+	—	—
інновація-процес	—	—	+	+	—	—	+	+
Радикальні	+	—	—	+	+	—	+	+
Поліпшуючі	—	+	+	+	—	+	+	—
Продуктові	+	+	—	—	+	+	—	—
Технологічні	+	+	—	—	+	+	—	—
виробничі (технічні)	+	+	—	—	+	+	—	—
Управлінські	—	+	+	+	+	+	+	+
Організаційні	—	+	+	+	+	+	+	+
Економічні	+	+	+	+	+	+	+	+
Торгові	—	+	+	+	+	+	+	+
Соціальні	—	+	+	+	+	+	+	+
Екологічні	—	—	—	+	+	+	+	+
Інформаційні	—	+	+	+	+	+	+	+
Юридичні	—	+	+	+	+	+	+	+

Примітки:

1. Прогноз.

2. У середині фази відбувається зміна інноваційної активності.

На основі результатів аналізу досвіду провідних українських та закордонних вчених щодо шляхів прискорення проходження технологічних укладів були встановлені наступні складові цього прискорення: проходження відповідних укладів на підприємстві; формування наступних укладів на підприємстві; формування наступних (пріоритетних) укладів на підприємстві через створення відповідних умов.

На основі цих складових розроблені наступні три групи рекомендацій щодо покращення технологічного рівня підприємства (ТРП), пов'язані з прискоренням:

а) проходження відповідних укладів на підприємстві, тобто мінімальний ступінь покращення ТРП (№1 min);

б) формування наступних укладів на підприємстві – середній ступінь покращення ТРП (№2 mid);

в) формування наступних (пріоритетних) укладів на підприємстві шляхом створення відповідних умов – максимальний ступінь покращення ТРП (№3 max).

Групи заходів, які носять комплексний характер (табл. 3.4), потребують більш детального розгляду, а саме:

- механізований ТРП (захід №3) – створення сприятливих умов для техніко-технологічного зростання підприємства, підвищення його ефективності, що дозволяє забезпечити власні потреби для розширення відтворення та участь у пріоритетному інвестуванні й економічному зростанні підприємства до вищих укладів;

- трудовий ТРП (захід №3) – створення сприятливих умов для техніко-технологічного зростання підприємства, підвищення його ефективності, що надає можливість забезпечити власні потреби для розширення відтворення та участь у пріоритетному інвестуванні й економічному зростанні підприємства до вищих укладів;

- інвестиційний ТРП (захід №2) – розвиток та модернізація пріоритетних галузей 4-го укладу відповідно до галузі, до якої належить підприємство;

- інноваційний ТРП (захід №1) – розвиток та розповсюдження пріоритетних технологій 5-го укладу.

Українські підприємства мають ряд конкурентних переваг, використання яких значно прискорить перехід до наступних укладів.

Усі комплексні заходи базуються на наступних принципах:

- а) використання вже існуючих конкурентних переваг;
- б) оцінка сучасного стану кожної з розглянутих галузей;
- в) необхідність розвитку та поширення базових технологій 5-го укладу потрібно проводити при наявності в галузі 4-го укладу;
- г) основна мета заходів є прискорення переходу підприємства на наступний уклад.

Інноваційний ТРП (захід №1) – розвиток і розповсюдження пріоритетних технологій 5-го укладу полягає в тому, що потрібно обрати відносно невелику кількість базових технологій, реалізація яких дозволить кардинально підвищити ефективність виробництва й конкурентоспроможність продукції, забезпечити перехід до нового технологічного укладу, необхідного для ефективного функціонування підприємства в умовах ринкових відносин. Визначення відповідних цим технологіям галузей пріоритетного розвитку призведе до відповідного соціально-економічного ефекту зростання на підприємстві. Цей захід носить прогностичний характер, оскільки більшість підприємств України (95,0%) на сьогодні практично не використовують технології 5-го укладу.

Результати систематизації та аналізу пріоритетів розвитку 5-го укладу є основними напрямками розвитку базових (пріоритетних) технологій цього укладу, які розкривають сутність запропонованого заходу.

Основні напрямки пріоритетного розвитку базових технологій 5-го укладу полягають у наступному (табл. 3.4):

Таблиця 3.4

Рекомендації щодо покращення технологічного рівня ПП «Лубнимаш»

Група заходів	Усереднена оцінка технологічної рівня підприємства (У)			
	2–2,99	3–3,99	4–4,99	≥ 5,00
	Відповідний ТРП			
	механізований	трудовий	інвестиційний	інноваційний
№1 min	Ліквідація відповідних виробничих процесів, які належать до 2-го укладу	Подолання енерго- і ресурсовитратного характеру виробництв 3-го укладу	Ефективне насичення попиту на продукцію 4-го укладу	Розвиток і розповсюдження базових (пріоритетних) галузей 5-го та наступних укладів
№2 mid	Ліквідація відповідних виробничих процесів, які належать до 2-го укладу	Вибіркова ліквідація та реконструкція відповідних виробничих процесів, які належать до 3-го укладів	Розвиток та модернізація пріоритетних галузей 4-го укладу	Перехід уже існуючих виробництв на інноваційний рівень
№3 max	Створення сприятливих умов для техніко-технологічного зростання підприємства	Створення сприятливих умов для техніко-технологічного зростання підприємства	Забезпечення техніко-технологічних передумов для розвитку наступного 5-го укладу	1. Розвиток базових технологій 5-го укладу, продукція яких є конкурентоспроможною і має (або перевищує) світовий рівень. 2. Створення передумов для своєчасного формування виробництв наступного укладу. 3. Створення та реалізація власних інновацій відповідно до визначених пріоритетних галузей розвитку 6-го укладу

а) Поширення новітніх інформаційних технологій та систем зв'язку. Створення умов для домінування інформаційного сектору економіки як домінуючої галузі нової технологічної (інформаційної) хвилі за допомогою: створення інноваційно активними підприємствами відповідних науково-консультаційних послуг для інших підприємств; створення підприємствами відповідного інформаційного простору (ринку) для забезпечення усіх його учасників методиками й засобами (інструментами) менеджменту, можливістю розробки, розповсюдження та освоєння нових технологій і т. ін.

б) Концентрація та випереджальний розвиток наукоємних галузей, монополізація виробництва мікроелектронної й програмної продукції та значне зростання витрат на НДДКР кожного окремого підприємства; локалізація пріоритетів розвитку окремих наукоємних і високотехнологічних виробництв, які забезпечать технологічне оснащення суміжних сфер відповідно до напрямків НТП.

с) Покращення стану внутрішнього середовища шляхом використання умов позитивного впливу зовнішнього середовища – це, перш за все, активізація інноваційної діяльності підприємства з урахуванням умов зовнішнього середовища, тобто використання зворотного зв'язку між внутрішнім середовищем і зовнішнім макросередовищем. Оскільки згідно з розрахунками п'ятий цикл М. Кондратьєва, як основна складова макросередовища вітчизняних підприємств у даний час знаходиться на фазі пожвавлення, тому пропонується впроваджувати відповідні типи інновацій і формувати інноваційну сприйнятливість відповідно цієї фази.

Також можна використати взаємозв'язок між усіма запропонованими групами рекомендацій шляхом об'єднання їх в один комплекс визначення напрямків інноваційної діяльності підприємства (табл. 3.5).

Рекомендації щодо покращення технологічного рівня підприємства пропонується сформулювати на двох рівнях: 1) для зовнішнього середовища загалом, тобто для усіх вітчизняних підприємств; 2) за основними видами

економічної діяльності, які були досліджені, а саме для машинобудування, легкої та хімічної промисловості.

Таблиця 3.5

Послідовність визначення напрямків інноваційної діяльності

ПП «Лубнимаш» з урахуванням стану його середовища

№ з/п	Структура етапу	Сутність етапу
1 етап. Оцінка підготовленості підприємства до інновацій		
1	Результати аналізу середовища підприємства згідно з запропонованою методикою	Зовнішнє середовище: 1) макросередовище – фаза пожвавлення п'ятого циклу; 2) мезосередовище – трудова технологічна структура (3,00–3,99). Внутрішнє середовище: визначається для кожного підприємства окремо
2	Результати аналізу наявності в зовнішньому середовищі складових ланцюга «виникнення, формування та активізація інноваційної діяльності підприємства», впливу їх на інноваційну діяльність та виявлення джерел опору	1) наявність у зовнішньому середовищі усіх необхідних факторів для виникнення, формування та активізації інноваційної діяльності підприємства; 2) вплив виявлених факторів на інноваційну діяльність підприємства носить позитивний характер; 3) основні дестимулятори інноваційної діяльності на підприємстві існують лише на підприємствах та виявляються у низькій інноваційній активності
3	Визначення параметрів змін – формування еталонного образу інноваційної сприйнятливості (запланованого)	1) еталонний образ ІСП має складові характеру, які визначені на основі результатів аналізу, проведеного в розділі 2, та виявлених напрямків подальшого розвитку, а саме: інноваційна сприйнятливість; внутрішнє середовище; зовнішнє середовище; 2) інновації, які рекомендується стимулювати відповідно до фази циклу М. Кондратьєва, які виявлені на основі аналізу проведеного в розд. 2.1, а саме, за наступними класифікаційними ознаками: технологічні параметри; глибина змін, що вносяться; сфера діяльності (характер застосування).
4	Аналіз відповідності нового образу інноваційної сприйнятливості стану середовища	У випадку, коли еталонний образ ІСП не співпадає з ІСП, що рекомендується відповідно до фази циклу М. Кондратьєва, програму впровадження інновацій необхідно проводити до тих пір, поки вони не співпадуть

Продовження табл. 3.5

№ з/п	Структура етапу	Сутність етапу
2 етап. Розроблення і здійснення програми впровадження інновацій		
1	Поширення інформації про переваги нового образу інноваційної сприйнятливості	Розповсюдження інформації щодо нового образу ІСП на всіх рівнях працівників підприємства
2	Перепідготовка працівників та прийняття на роботу нового персоналу	Перепідготовка працівників до необхідного рівня згідно з новим образом ІСП та прийняття на роботу нового персоналу
3	Утворення ефективної системи міжособистісних комунікацій, формування стимулюючої системи використання інновацій	Формування особистої зацікавленості працівників у створенні нового образу ІСП
4	Розроблення проектів і програм НДДКР шляхом використання взаємозв'язку інноваційної і наукової діяльності	Стимулювання наукової діяльності працівників на підприємстві
5	Заходи щодо активізації інноваційної діяльності підприємства	1) активне впровадження інновацій; 2) стимулювання реалізації інновацій; 3) надання інвестиціям інноваційного характеру; 4) якісне оновлення людського капіталу
3 етап. Контроль за реалізацією програми впровадження інновацій		
1	Оцінка результатів перетворення організації шляхом проведення аналізу нового стану середовища підприємства та відповідності їх до створеного на 1 етапі еталонного образу інноваційної сприйнятливості	Проведення аналізу нового стану середовища підприємства згідно з запропонованою методикою та оцінка відповідності результатів перетворення еталонному образу
4 етап. Методичні рекомендації по формуванню лінії поведінки		
1	Регулювання та нормування процесу реалізації програми згідно з отриманими результатами перетворення та їх відповідності створеному образу	Коригування процесу реалізації програми відповідно до створеного образу

Тому рекомендована вище послідовність напрямків інноваційної діяльності (табл. 3.5), а саме підвищення інноваційної сприйнятливості підприємства для зміни стану внутрішнього середовища з використанням

позитивного впливу зовнішнього середовища, буде проведена в один етап: від байдужості до прогресивного сприйняття.

Запропоновані напрямки розвитку інноваційної діяльності підприємства з урахуванням стану його середовища дозволять підприємству максимально використати вплив кожного з рівнів його середовища; покращити стан кожного з рівнів середовища підприємства та сформувати найбільш привабливі умови для подальшого розвитку інноваційної діяльності підприємства й створити високу інноваційну активність на підприємстві.

3.2 Механізм формування інноваційної та інвестиційної діяльності промислового підприємства

З метою підвищення інноваційної активності ПП «Лубнимаш» нами пропонується впровадження нового виду діяльності – малярну дільницю з інфрачервоним світлом.

Для фінансування інноваційного проекту вартістю 3 млн. грн.. залучаються ресурси з таких джерел:

- випуск простих акцій 0,5 млн. грн.;
- банківський інвестиційний кредит в сумі 2,5 млн. грн.

Доходність за власними коштами має бути на рівні без ризикової ставки на фінансовому ринку, орієнтовна вартість банківського кредиту 23% річних.

Строк реалізації проекту - 5 років. Знос на обладнання за проектом вартістю 3 млн. грн. вираховується за методом прямолінійної амортизації. Виручка від реалізації продукції (в т. ч. ПДВ) прогнозується в першому році 9200 тис. грн., а наступні 4 роки буде збільшуватися на 5,5%. Поточні витрати становлять у перший рік – 3 100 тис. грн. і в наступні щорічно збільшуються на 7%.

Порядок розрахунку ефективності інноваційного проекту:

- 1) оцінити ефективність проекту із зазначеними умовами;

- 2) визначити максимально можливу ставку по банківському кредиту, виходячи з внутрішньої норми доходності інвестиційного проекту;
- 3) визначити повний строк банківського кредиту;
- 4) скласти графік погашення банківського інвестиційного, якщо кредит буде погашатися за наступною схемою:
 - а) проценти погашаються щомісяця, а тіло кредиту рівними сумами щоквартально;
 - б) кредит погашається рівними щоквартальними виплатами;
 - в) кредит погашається рівними щомісячними виплатами;
- 5) всі розрахунки необхідно провести враховуючи прогнозний рівень інфляції.

Основними показниками ефективності інноваційного проекту є чистий приведений дохід (NPV), індекс рентабельності (PI), строк окупності (N) та внутрішня норма доходності проекту (IRR).

Середньозважена вартість капіталу є відносною величиною, тому вона виражена у відсотках та розраховується як середня величина з необхідної прибутковості за різними джерелами фінансування, а питомою вагою є частки кожного джерела фінансування інвестицій:

$$WACC = \sum r_i d_i \quad (3.1)$$

де r_i - необхідна дохідність (норма прибутку) по капіталу, одержаного з i -го джерела;

d_i – частка капіталу (інвестиційних ресурсів), одержаного з i -го джерела.

Для умов завдання вона дорівнюватиме:

$WACC = 0,1667$ (частка власного капіталу $= 0,5/3$) $\times$ $0,1324$ (вартість власного капіталу, яка дорівнює без ризиковій ставці дохідності на ринку

цінних паперів, а саме річній ставці дохідності облігацій внутрішньої державної позики) + 0,833 (частка банківського кредиту = 2,5/3) × 0,23 (вартість банківського кредиту) - 0,75 (податковий коректор) = 20,63%

NPV визначається за такою формулою 3.2:

$$NPV = \sum [P_k / (1+i)^n] - IC, \quad (3.2)$$

де $P_1, P_2, P_k, \dots, P_n$ - річні грошові надходження протягом n років;

IC – стартові інвестиції;

i – ставка дисконту;

$PV = \sum [P_k / (1+i)^n]$ – загальна сума дисконтованих надходжень за проектом (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Вихідні дані для розрахунку NPV

Показники	Роки				
	1	2	3	4	5
1. Виручка (в т.ч. ПДВ), тис. грн.	9200	9706	10239,8	10803	11397,2
2. Виручка (без ПДВ), тис. грн.	$9200/5 \times 6 = 7666,7$	8088,3	8533,2	9002,5	9497,7
3. Поточні витрати, тис. грн.	3100	$3100 \times 1,07 = 3317$	3549,2	3797,6	4063,5
4. Знос, тис. грн.	$3000/5 \text{ років} = 600$	600	600	600	600
5. Оподаткований прибуток (2 стр.- 3 стр. - 4 стр.)	3966,7	4171,3	4384	4604,9	4834,2
6. Податок на прибуток (5 стр. × 0,19 (з 01.01.2013))	753,7	792,5	833,0	874,9	918,5
7. Чистий прибуток (5 стр. - 6 стр.)	3213,0	3378,8	3551,0	3730,0	3915,7
8. Чисті грошові надходження (7 стр.+ 4 стр.)	3813,0	3978,8	4151,0	4330,0	4515,7

$$NPV = 3813,0 \times 1,2063^{-1} + 3978,8 \times 1,2063^{-2} + 4151,0 \times 1,2063^{-3} + 4330,0 \times 1,2063^{-4} + 4515,7 \times 1,2063^{-5} - 3000 = 12072,67 - 3000 = 9072,67 \text{ тис. грн.}$$

Показник індекс доходності інвестицій (PI) має такий вигляд:

$$PI = \sum [P_k / (1+i)^n] / IC, \quad (3.3)$$

Для умов завдання: $PI = 12072,67 : 3000 = 4,024$.

Отже, $PI > 1$ - проект прибутковий.

Значення показника внутрішньої норми доходності:

$$IRR = i_1 + \{NPV(i_1) / [NPV(i_1) - NPV(i_2)]\} \times (i_2 - i_1), \quad (3.4)$$

Відповідно до умов завдання:

$$IRR = 120 + \{217,55 / [217,55 - (-23,97)]\} \times (130 - 120) = 129,00\%$$

Показник період окупності інвестицій (N):

$$N = CI / P_c, \quad (3.5)$$

де N – спрощений показник строку окупності;

CI - розмір інвестицій;

P_c – щорічний середній чистий прибуток.

Спочатку визначимо середній щорічний дохід за проектом:

$$P_c = (2300 + 2582,25 + 2880,46 + 3195,46 + 3528,13) : 5 = 3144,2 \text{ тис. грн.}$$

Строк окупності інвестицій становитиме: $N = 3000 : 3144,2 = 0,95$ років.

- Для визначення максимально можливої ставки по банківському кредиту вирішимо рівняння, виходячи з внутрішньої норми доходності

інноваційного проекту

$$0,1667 \times 0,1324 + 0,833 \times X \times 0,75 = 129,0$$

$$0,625 x = 128,978$$

$$X = 206,37 \%$$

- Формула для розрахунку періоду погашення кредиту:

$$СПк = K: (Пр + A \{ \text{чисті грошові надходження} \}), \quad (3.6)$$

де СПк – період погашення кредиту;

K – сума кредиту, включаючи відсоток за його користування;

Пр – річна сума прибутку, яка направляється на сплату кредиту;

A – річна сума амортизаційних відрахувань, яка направляється на сплату кредиту.

Визначимо суму кредиту з відсотками на основі розрахунку строкової річної виплати:

$$P = B \times (i (1 + i)^n / [(1 + i)^n - 1]), \quad (3.7)$$

де i – відсотка ставка;

n - бажаний строк кредиту;

B - величина боргу.

Отже, 2,5 млн. грн. $\times \{0,23 \times (1 + 0,23)^5 : [(1 + 0,23)^5 - 1]\} = 0,89$ млн. грн.

А за п'ять років ця сума становитиме $(0,89 \text{ млн грн} \times 5 \text{ років}) = 4,45$ млн. грн.

Період погашення $= 4,45 / 19,720 = 0,23$ років або 84 дні

Повний строк кредиту становитиме суму строку реалізації проекту та строку погашення кредиту: $12 \times 5 \text{ років} + 0,23 \times 12 \text{ місяців} = 62,8 \text{ міс.} = 5,2$ років.

- Погашення кредитів за інноваційним проектом буде відбуватися наступним чином (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Графік погашення банківського інвестиційного кредиту (схема А)

Номер кредитного періоду (місяць)	Сума платежу, тис. грн.	У тому числі:		Залишок тіла кредиту, тис. грн.
		погашення суми кредиту	проценти за користування кредитом	
1	2	3	4	5
1	47,92	0,00	47,92	2 500,00
2	47,92	0,00	47,92	2 500,00
3	172,92	125,00	47,92	2 375,00
4	45,52	0,00	45,52	2 375,00
5	45,52	0,00	45,52	2 375,00
6	170,52	125,00	45,52	2 250,00
7	43,13	0,00	43,13	2 250,00
8	43,13	0,00	43,13	2 250,00
9	168,13	125,00	43,13	2 125,00
10	40,73	0,00	40,73	2 125,00
11	40,73	0,00	40,73	2 125,00
12	165,73	125,00	40,73	2 000,00
13	38,33	0,00	38,33	2 000,00
14	38,33	0,00	38,33	2 000,00
15	163,33	125,00	38,33	1 875,00
16	35,94	0,00	35,94	1 875,00
17	35,94	0,00	35,94	1 875,00
18	160,94	125,00	35,94	1 750,00
19	33,54	0,00	33,54	1 750,00
20	33,54	0,00	33,54	1 750,00
21	158,54	125,00	33,54	1 625,00
22	31,15	0,00	31,15	1 625,00
23	31,15	0,00	31,15	1 625,00
24	156,15	125,00	31,15	1 500,00
25	28,75	0,00	28,75	1 500,00
26	28,75	0,00	28,75	1 500,00
27	153,75	125,00	28,75	1 375,00
28	26,35	0,00	26,35	1 375,00
29	26,35	0,00	26,35	1 375,00
30	151,35	125,00	26,35	1 250,00
31	23,96	0,00	23,96	1 250,00
32	23,96	0,00	23,96	1 250,00
33	148,96	125,00	23,96	1 125,00
34	21,56	0,00	21,56	1 125,00
35	21,56	0,00	21,56	1 125,00
36	146,56	125,00	21,56	1 000,00
37	19,17	0,00	19,17	1 000,00
38	19,17	0,00	19,17	1 000,00
39	144,17	125,00	19,17	875,00

продовження табл. 3.7

40	16,77	0,00	16,77	875,00
41	16,77	0,00	16,77	875,00
42	141,77	125,00	16,77	750,00
43	14,38	0,00	14,38	750,00
44	14,38	0,00	14,38	750,00
45	139,38	125,00	14,38	625,00
1	2	3	4	5
46	11,98	0,00	11,98	625,00
47	11,98	0,00	11,98	625,00
48	136,98	125,00	11,98	500,00
49	9,58	0,00	9,58	500,00
50	9,58	0,00	9,58	500,00
51	134,58	125,00	9,58	375,00
52	7,19	0,00	7,19	375,00
53	7,19	0,00	7,19	375,00
54	132,19	125,00	7,19	250,00
55	4,79	0,00	4,79	250,00
56	4,79	0,00	4,79	250,00
57	129,79	125,00	4,79	125,00
58	2,40	0,00	2,40	125,00
59	2,40	0,00	2,40	125,00
60	127,40	125,00	2,40	0,00
Усього	4 009,38	2 500,00	1 509,38	X

Розрахунок погашення кредиту за схемою Б, тобто кредит погашається рівними щоквартальними виплатами поданих в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Графік погашення банківського інвестиційного кредиту (схема Б)

Номер кредитного періоду (місяць)	Сума платежу, тис. грн.	У тому числі:		Залишок тіла кредиту, тис. грн.
		погашення суми кредиту	проценти за користування кредитом	
1	151,67	103,75	47,92	2396,25
2	151,67	105,74	45,93	2290,51
3	151,67	107,76	43,90	2182,75
4	151,67	109,83	41,84	2072,92
5	151,67	111,93	39,73	1960,99
6	151,67	114,08	37,59	1846,91
7	151,67	116,27	35,40	1730,64
8	151,67	118,49	33,17	1612,15
9	151,67	120,77	30,90	1491,38
10	151,67	123,08	28,58	1368,30
11	151,67	125,44	26,23	1242,86
12	151,67	127,84	23,82	1115,02
13	151,67	130,29	21,37	984,73
14	151,67	132,79	18,87	851,94

Продовження табл. 3.8

15	151,67	135,34	16,33	716,60
16	151,67	137,93	13,73	578,67
17	151,67	140,57	11,09	438,10
18	151,67	143,27	8,40	294,83
19	151,67	146,01	5,65	148,81
20	151,67	148,81	2,85	0,00
Усього	3033,30	2500,00	533,30	X

Розрахунок погашення кредиту за схемою В, тобто кредит погашається рівними щомісячними виплатами поданих в табл. 3.9.

5. Для оцінки інноваційного проекту в умовах інфляції всі розрахунки необхідно провести враховуючи прогнозний рівень інфляції:

$$R_i = (1 + R) \times (1 + i) - 1, \quad (3.8)$$

де R_i - ставка дисконту (коефіцієнт) з урахуванням інфляції;

R - ставка дисконту (коефіцієнт) без урахування інфляції;

I – середньорічний індекс інфляції (коефіцієнт).

Таблиця 3.9

Графік погашення банківського інвестиційного кредиту (схема В)

Номер кредитного періоду (місяць)	Сума платежу, тис. грн.	У тому числі:		Залишок тіла кредиту, тис. грн.
		погашення суми кредиту	проценти за користування кредитом	
1	2	3	4	5
1	70,48	22,56	47,92	2477,44
2	70,48	22,99	47,48	2454,45
3	70,48	23,43	47,04	2431,02
4	70,48	23,88	46,59	2407,14
5	70,48	24,34	46,14	2382,8
6	70,48	24,81	45,67	2357,99
7	70,48	25,28	45,19	2332,71
8	70,48	25,77	44,71	2306,94
9	70,48	26,26	44,22	2280,68
10	70,48	26,76	43,71	2253,92
11	70,48	27,28	43,20	2226,64
12	70,48	27,80	42,68	2198,84
13	70,48	28,33	42,14	2170,51

продовження табл. 3.9

14	70,48	28,87	41,60	2141,64
15	70,48	29,43	41,05	2112,21
16	70,48	29,99	40,48	2082,22
17	70,48	30,57	39,91	2051,65
18	70,48	31,15	39,32	2020,5
19	70,48	31,75	38,73	1988,75
20	70,48	32,36	38,12	1956,39
21	70,48	32,98	37,50	1923,41
22	70,48	33,61	36,87	1889,8
23	70,48	34,26	36,22	1855,54
24	70,48	34,91	35,56	1820,63
25	70,48	35,58	34,90	1785,05
26	70,48	36,26	34,21	1748,79
27	70,48	36,96	33,52	1711,83
28	70,48	37,67	32,81	1674,16
29	70,48	38,39	32,09	1635,77
30	70,48	39,12	31,35	1596,65
31	70,48	39,87	30,60	1556,78
32	70,48	40,64	29,84	1516,14
33	70,48	41,42	29,06	1474,72
34	70,48	42,21	28,27	1432,51
35	70,48	43,02	27,46	1389,49
36	70,48	43,84	26,63	1345,65
37	70,48	44,68	25,79	1300,97
38	70,48	45,54	24,94	1255,43
39	70,48	46,41	24,06	1209,02
40	70,48	47,30	23,17	1161,72
41	70,48	48,21	22,27	1113,51
42	70,48	49,13	21,34	1064,38
43	70,48	50,08	20,40	1014,3
44	70,48	51,04	19,44	963,26
45	70,48	52,01	18,46	911,25
46	70,48	53,01	17,47	858,24
47	70,48	54,03	16,45	804,21
48	70,48	55,06	15,41	749,15
49	70,48	56,12	14,36	693,03
50	70,48	57,19	13,28	635,84
51	70,48	58,29	12,19	577,55
52	70,48	59,41	11,07	518,14
53	70,48	60,55	9,93	457,59
54	70,48	61,71	8,77	395,88
55	70,48	62,89	7,59	332,99
56	70,48	64,09	6,38	268,9
57	70,48	65,32	5,15	203,58
58	70,48	66,57	3,90	137,01
59	70,48	67,85	2,63	69,15

60	70,48	69,15	1,33	0,00
Усього	4228,57	2500,00	1728,57	X

Відповідно до умов завдання визначимо дисконтну ставку з урахуванням інфляції (припустимо, що інфляція на рівні 12%):

$$R_i = (1 + 0,2063) \times (1 + 0,12) - 1 = 35,11 \, \%$$

$$\begin{aligned} \text{Тоді NPV із врахуванням інфляції} &= 3813,0 \times 1,3511^{-1} + 3978,8 \times 1,3511^{-2} \\ &+ 4151,0 \times 1,3511^{-3} + 4330,0 \times 1,3511^{-4} + 4515,7 \times 1,3511^{-5} - 3000 = 8987,13 - \\ &3000 = 5987,13 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

$$PI \text{ із врахуванням інфляції} = 8987,13 : 3000 = 2,995 .$$

Таким чином, проведені розрахунки з оцінки інноваційного проекту свідчать про доцільність реалізації інноваційного проекту, про що свідчать основні показники ефективності проекту, а саме позитивний економічний ефект у розмірі 9072,67 тис. грн., економічна ефективність проекту – 402,4%, висока внутрішня норма доходності на рівні 129,0% (що свідчить про високу внутрішню фінансову міцність проекту).

Висновки до розділу 3

У дослідженні були розроблені три групи рекомендацій щодо розвитку інноваційної діяльності на підприємстві. Перша група рекомендацій спрямована на підвищення інноваційної активності підприємства. Друга група рекомендацій стосується покращення внутрішнього середовища підприємства. А третя група рекомендацій має на меті поліпшення стану внутрішнього середовища шляхом використання позитивного впливу зовнішнього середовища.

Для підвищення інноваційної активності промислових підприємств необхідно: розвиток правових засад інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств; стабілізація та розвиток економічних процесів; широке залучення іноземного капіталу; реформа податкової системи з послідовним

зниженням податкового навантаження; державна фінансова підтримка інноваційних проєктів.

З метою підвищення інноваційної активності ПП «Лубнимаш» нами пропонується впровадження нового виду діяльності – малярну дільницю з інфрачервоним світлом.

Покращення внутрішнього середовища підприємства має відбутися шляхом: зростання обсягів діяльності, розширення видів діяльності та збільшення чисельності персоналу.

Розроблені та запропоновані рекомендації надають підприємству можливість максимально ефективно використовувати позитивний вплив зовнішнього середовища на сучасному етапі. Вони також дозволяють коригувати напрямки розвитку інноваційної діяльності відповідно до впливу середовища на всіх рівнях. Головна мета цих рекомендацій полягає в підвищенні рівня інноваційної діяльності та інноваційної активності на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Інновації слід розглядати як обов'язковий елемент реалізації основних законів розвитку суспільства (з яких випливають їх функції); умову його життєздатності, динамічності, виживання, розвитку; важливий засіб забезпечення конкурентоспроможності на всіх рівнях її прояву (товар (послуга), галузь, регіон, країна тощо) в умовах посилення глобалізації.

Інновації є складним, динамічним суспільно корисним процесом, що передбачає створення, розповсюдження і використання новини як основи забезпечення нової якості життя людини та спрямований на реалізацію цілей суспільства, включає всі види інтелектуальної діяльності, котрі супроводжують інноваційний процес на кожному його етапі; діяльність зі створення та реалізації нового знання незалежно від сфери її здійснення, використання нагромадженого інтелектуального капіталу, залучення якого стає важливою передумовою інноваційного розвитку на макро-, мезо-, мікрорівнях.

Існує велике кількість форм фінансування інновацій. Мова йде про: фінансування з боку держави; акціонерне фінансування; систему банківських кредитів; венчурне фінансування; систему лізингу; змішаних варіантах фінансування. При цьому доступність та оптимальна структура джерел фінансування інновацій визначається різними аспектами: характером реалізованих інноваційних проектів; стадією та етапом інноваційного циклу; соціально-економічною значимістю та фінансово-економічною привабливістю проекту; ступенем залучення підприємства до інноваційного процесу.

За результатами стратегічного аналізу ПП «Лубнимаш» слід виділити позитивні досягнення в системі управління його фінансами. Серед них: зростання обсягу майна, скорочення власного оборотного капіталу, незначне скорочення чистого прибутку та виручки від реалізації продукції. Основними недоліками діючої на підприємстві системи фінансового менеджменту є

зростання дебіторської заборгованості та готової продукції.

Відповідно до стратегічного аналізу, з'ясовується, що необхідно застосувати певні методи покращення управління інвестиціями. Достатня забезпеченість підприємства потрібними трудовими ресурсами, їхнє раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення виробництва.

Від забезпеченості ПП «Лубнимаш» трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання залежать обсяг і своєчасність виконання всіх робіт, ефективність використання устаткування, і прибуток, і ряд інших економічних показників.

Необхідно проводиться пошук нових споживачів готової продукції на умовах проведення попередньої передплати, скорочення видатків на оплату праці, транспортні послуги, ремонти обладнання.

ПП «Лубнимаш» постійно впроваджує інновації, що говорить про те, що підприємство є інноваційно активним.

Розроблені та запропоновані рекомендації дають можливість підприємству максимально ефективно використовувати позитивний вплив зовнішнього середовища на сучасному етапі та скорегувати напрямки розвитку інноваційної діяльності відповідно до впливу середовища усіх рівнів, підвищити рівень інноваційної діяльності та інноваційної активності.

З метою підвищення інноваційної активності ПП «Лубнимаш» нами пропонується впровадження нового виду діяльності – малярну дільницю з інфрачервоним світлом.

Проведені розрахунки з оцінки інноваційного проекту свідчать про доцільність реалізації інноваційного проекту, про що свідчать основні показники ефективності проекту, а саме позитивний економічний ефект у розмірі 9072,67 тис. грн., економічна ефективність проекту – 402,4 %, висока внутрішня норма доходності на рівні 129,0% (що свідчить про високу внутрішню фінансову міцність проекту). Середній строк окупності проекту становить 5 років, що відносить проект до середньо ризикованих.

Очевидним є той факт, що остаточний висновок стосовно можливої реалізації інноваційного проекту із заданими умовами повинен бути доповнений іншими видами аналізу, зокрема організаційним, маркетинговим, виробничим та іншими, враховуючи фактори навколишнього середовища. Позитивним моментом проекту є те, що навіть в умовах інфляції на рівні 12% він залишається прибутковим та фінансово привабливим.

ПП «Лубнимаш» має достатньо високий потенціал розвитку не дивлячись на військовий стан в країні. Основою цього є високий майбутній попит на елеваторне обладнання та відсутність економічних та господарських зв'язків до 2022 року з агресором.

Розроблені три групи рекомендацій за напрямками розвитку інноваційної діяльності підприємства:

- підвищення інноваційної активності підприємства;
- покращення стану середовища через внутрішнє середовище підприємства;
- покращення стану внутрішнього середовища шляхом використання позитивного впливу зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 04.04.2023).
2. Бедринець М. Д. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Бондарчук Н. В., Васільєва Л. М., Міньковська А. А. Стратегічне управління інноваційним розвитком аграрного підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки. *Підприємництво та інновації*. 2022. №3. С. 37-41.
4. Венгер В. В., Романовська Н. І. Чижевська М. Б. Вектори стимулювання фінансування інноваційної діяльності в металургійній галузі України. *Ефективна економіка*. 2022. №2.
5. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. №3.
6. Гулик Т. В., Горб Є. Ю. Методичні оцінки ефективності інвестиційних проектів з урахуванням ризиків в умовах невизначеності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31 (70). №6. С. 99-106.
7. Гуторов О.І., Ярута М. Ю., Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності. *Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва*. 2019. 227 с.
8. Даниленко Ю. А. Характеристики та класифікації інновацій та інноваційного процесу. *Наука інновацій*. 2018. № 14 (3). С. 15-30.
9. Дикань О. В., Крихтіна Ю. О., Фролова Н. Л. Актуальні методи стратегічного аналізу бізнес-середовища підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2021. № 1 (24). С. 78-81.
10. Дмитренко В. І. Стратегічний аналіз розвитку підприємств будівельної галузі. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2020. № 3 (59). С. 199-206.

11. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Рожкова Л.В., Коваленко О.В. К.: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
12. Іщенко Н. А. Сучасний стан та фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Проблеми економіки*. 2020. №4 (46). С. 320-325.
13. Кібік О. М., Отливанська Г. А. Економіка та управління бізнес-структурою: практикум. Одеса: НУ "ОЮА", 2021. 63 с.
14. Коліщук О. В. Аналіз класифікації інновацій за рівнем новизни. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Том 10. №3. С. 57-65.
15. Колодяжна І. В., Борблік К. Е. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України. *Економіка і суспільство*. 2017. №9. С. 448-453.
16. Колодяжна І. В. Розвиток інноваційної діяльності підприємства в умовах конкуренції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №18. частина 2. С. 58-62.
17. Кравченко М. О., Уваровський Р. Д. Аналіз ефективності інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. URL: <https://ela.kpi.ua>. (дата звернення: 14.04.2023).
18. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету* URL: <http://www.ej.kherson.ua>. (дата звернення: 10.04.2023).
19. Лебедєва Д. О., Заливча І. В., Штефан Л. В. Оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2019. №37. С. 103-106.
20. Лінтур І. В., Петричко М. М., Гладинець М. Ю. Парадигма оцінки ефективності інвестицій в економіці країни. *Економіка та управління національним господарством*. 2021. №54. С. 37-41.

21. Манаєнко І. М., Кравець А. І. Фінансування інноваційної діяльності підприємств: українські реалії та досвід ЄС. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №15. С. 109-115.
22. Машинобудівна галузь в Україні: потенціал та можливості для розширення експорту на період до 2021 року. ДП “Укрпромзовнішекспертиза”. Київ. 2019. 350 с.
23. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. / І. Мойсеєнко, І.Ревак, Г.Миськів, Н.Чапляк. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 276 с.
24. Нестерова С. В. Методичні оцінки ефективності інвестицій: сутність та характеристики. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. С. 1105-1110.
25. Носонова Л. В. Визначення рівня стратегічного потенціалу машинобудівних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. №9. С. 547-555.
26. Осадча Г. Г., Тацієнко Н. В. Ефективність капітального інвестування у ТОВ “Маревен фуд України”. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №35. С. 141-146.
27. Про компанію. *ПП “Лубнимаш”*: веб-сайт. URL: <https://lubnymash.com>. (дата звернення: 12.04.2023).
28. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2023).
29. Постова В. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. №24.
30. Пилипенко О. В. Стратегічний аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 350 с.
31. Пилипак О. В., Бакай В. Й. Особливості та проблеми оцінки ефективності інвестиційних проектів за критеріями DPP та NPV. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 11 (209). С. 78-89.
32. Проскокова А. Ю. Підходи до класифікації інновацій в сфері рітейлу. *Стратегія економічного розвитку України*. 2019. №45. С. 77-92.

33. Прохорова В. В., Бажанова В. В. Стратегічно-орієнтовані напрями інноваційного розвитку промислового підприємства. *Economics Bulletin*. 2020. №2. С. 132 – 140.
34. Разумова К. М., Кириленко О. М., Гуріна Г. С., Новак В. О. Стратегічний аналіз як інструмент для формування і впровадження стратегії розвитку підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. № 3 (34). С. 142-148.
35. Резнік Н. П., Слободянюк А. М., Котляров В. О. Інвестиційне забезпечення конкурентоспроможності агропромислових формувань: монографія. Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 344 с.
36. Репіч Т. А., Подрез Н. Г. Удосконалення логістичних процесів на складі. *Молодий вчений*. 2020. № 1 (77). С. 12-15.
37. Руденко І. В., Постольна Н. О., Голованова О. М. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств України. *Scientific Journal “ScienceRise”*. 2019. №5 (58). С. 18-22.
38. Савастєєва О. М., Журавльова Т. О. Державна фінансова підтримка інноваційної діяльності в національних умовах неоіндустріального розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. №35.
39. Свідер О. П. Практичне застосування методики інтегральної оцінки ефективності прямого іноземного інвестування на промислових підприємствах Поділля. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2016. № 3 (03). С. 9-14.
40. Стратегічний аналіз галузі: навч. посібник / За ред. Лотиш О.Я. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 248 с.
41. Стратегічний аналіз: методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” другого (магістерського) рівня / уклад. Г. А. Іващенко. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 37 с.
42. Ступницька М. І., Седікова І. О. Сучасні підходи до класифікації інновацій: теоретичний аспект. Актуальні аспекти соціально-економічного

розвитку України: погляд молоді: тези II Всеукр. студент. наук.-практ. конф., Одеса, 2–3 квіт. 2020 р. Одеса: ОНАХТ, 2020. С. 165–167.

43. Хачатрян В. В., Стратійчук В. М. Діагностика конкурентоспроможності в контексті реалізації міжнародної стратегії розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2021. Том 1. №6. С. 101-105.

44. Хіоні Г. О. Методичні підходи до оцінок ефективності інвестицій у майнові об'єкти агробізнесу. *Ефективна економіка*. 2019. №4.

45. Христенко О. В., Коцюруба Б. Ю. Особливості управління розвитком підприємства на інноваційній основі. *Економіка і суспільство*. 2017. №13. С. 777 – 781.

46. Чернобай Л. І., Дулябай Л. І., Лазарович О. І. Комплексний підхід до оцінювання ефективності проекту на прикладі Старосамбірського родовища НГВУ “Бориславнафтогаз”. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. частина 2. №27. С. 84-92.

47. Чугрій Г. А. Сутність та роль стратегічного аналізу в системі управління підприємством. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2020. Том 31 (70). №2. С. 60-65.

48. Шиян Н. І. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2019. 245 с.

49. Шпильова В. О., Кравчик Ю. В., Ященко Ю. В. Управління конкурентними позиціями підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. №1. С. 23 – 30.

50. Шитікова Л.В., Кугушева Ю.С. Дослідження показників оцінки ефективності роботи промислових підприємств. *Економічний простір*. Збірник наукових праць Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. №137 м.Дніпро.2018. С.190-197

51. Пуліна Т.В., Шитікова Л.В., Змикало О.С. Шляхи активізації процесів інвестування інноваційної діяльності України в умовах російсько-української кризи. Збірник наукових праць Національного університету

«Запорізька політехніка» Управління змінами та інновації. № 4. м. Запоріжжя. 2022. С.14-19.

52. Шитікова Л.В., Нечаєва І.А. Інновації як інструмент антикризового управління підприємством. Вісник Херсонського національного технічного університету. № 4(83). м. Херсон. 2022. С.97-106.

53. Шитікова Л.В., Головатенко С.С., Головатенко О.С. Окремі аспекти системного підходу щодо формування механізму управління економічними ресурсами підприємства. Збірник наукових праць Національного університету «Запорізька політехніка» Управління змінами та інновації. № 5. М. Запоріжжя. 2023. С.44-47.

54. Шитікова Л.В., Полуєтков І.О. Інвестиційні інструменти фінансування інновацій. Міжнародна науково-практична конференція «Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення», Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка». 25-26 травня 2023 р.

55. Шитікова Л.В., Фесик Я.А. Інтелектуальний потенціал – вирішальний фактор інноваційного розвитку України в сучасних умовах. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол.: Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та ін. (відп. ред. Н. А. Хрущ). Хмельницький: ХНУ, 2021. С.180-182, 0,36 друк.арк.

56. Shytikova L.V., Nefyodov E.O. The importance of creating new innovations in Ukraine. Financial aspects of the development of the economy of Ukraine: theory, methodology, practice: a collection of scientific practices for health education and young scientists / ed. coll.: N. A. Khrushch, R. S. Kvasnitska, I. V. Forkun et al. (Vidp. ed. N. A. Khrushch). Khmel'nitsky: KhNU, 2021. С.140-141

57. Zakharkin O. Zakharkina L. Enterprise's innovation development strategy substantiation and its aims. Економічний часопис-XXI. 2014. № 7–8(1). С. 76–78.

58. Zakharkin, O., Zakharkina, L., & Antoniuk, N. (2017). A comparative analysis of stock market volatility depending on investment time horizon. *Economic Annals-XXI*, 167(9-10), 49-52.

59. Open R&D in Ukraine: How Tech Companies Can Leverage IT Talents.17.12.2021.URL:<https://alcor-bpo.com/your-own-rd-office-news/open-rd-inukraine-how-tech-companies-can-leverage-it-talents/> (accessed 20 December 2022).

60. Management von Innovation und Wachstum / Edited by Fruhwald C., Gabler. Gabler Verlag, 2012. 347 p. (accessed 10 October 2020).

61. Shenderivska, L., Lazorenko, T., Butkevych, O., Khomenko, A., Shuprudko, N. (2022) Information Support for Economic Growth and Security under the Influence of COVID-19. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.22 No.1, January 2022. 206-212. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.1.28> (accessed 9 April 2022).

62. The Inflation Issue. <https://www.ubs.com/global/en/assetmanagement.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

Сучасні підходи щодо виділення критеріїв класифікації інновацій

За об'єктом: - предмет здійснення; - обсяги; - структурна характеристика; - характер використання; - спосіб впровадження; - частота застосування; - походження; - науковість; - джерело виникнення; - ризикованість реалізації; - термін реалізації; - основні види; - масштаб інвестування; - термін окупності	За змінами: - змістом відносно організації; - виробничого процесу; - за спрямованістю впливу на процес виробництва (систему); - за глибиною зміни технологічної системи; - за напрямками впливу; - за впливом на ринкові зв'язки та продуктивно-технологічні можливості фірми	За критерієм управління: - рівень управління; - підсистеми менеджменту; - джерело планування; - сфери управління; - особливості організації; - з точки зору ув'язки з окремими сферами діяльності; - за стратегією розвитку	За характером новатора: - суб'єкт інноваційної діяльності; - сфера діяльності; - роль суб'єктів у розвитку інноваційного процесу; - діяльність суб'єктів з урахуванням стадій інноваційного процесу
За результатами: - залежно від розміру - за результативністю - за специфікою товарності інновації як продукту НДДКР	За характером цілей: - характер суспільних цілей; - сфери діяльності; - спрямованість впливу; - види ефекту	За циклічністю: - вплив на прискорення НТП; - стадії життєвого циклу товару; - можливість планування життєвого циклу; - охоплення життєвого циклу	За характером новизни: - ступінь радикальності новизни; - форма новизни за масштабом новизни; - новизна для ринку; - рівень новизни; - специфіка використання нових знань; - джерелами виникнення знань

Примітка: Складено автором за даними [5; 8; 14; 16; 21; 32; 48]

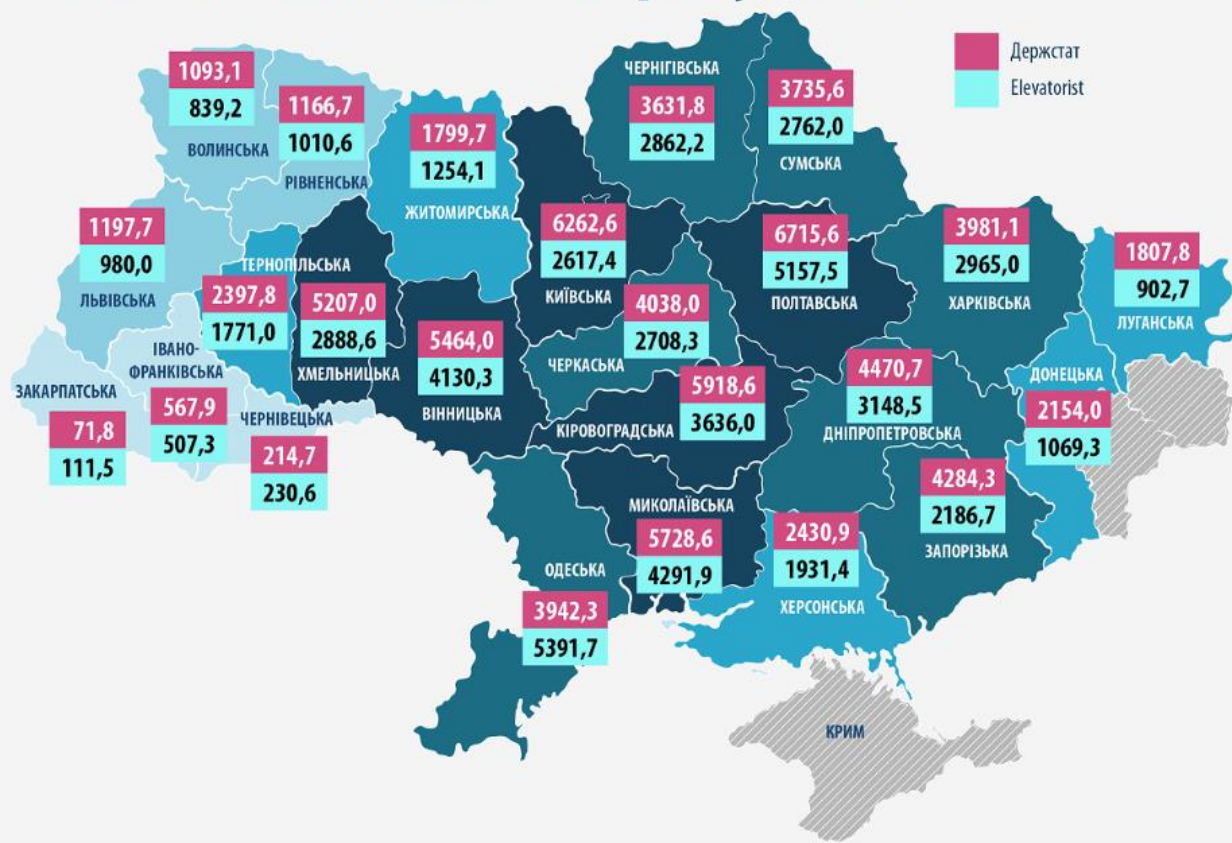
Додаток Б

Заходи щодо активізації інноваційної діяльності ПП «Лубнимаш»

№ з/п	Захід	Сутність заходу
1	Активне впровадження інновацій	1) значне скорочення періодів між науковими розробками та впровадженням їх у виробництво; 2) щорічне збільшення кількості впроваджених науково-інноваційних розробок до кількості виконаних на 3–5%, а також кількості проданих ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності до кількості придбаних; 3) збільшення виробництва та використання інноваційного продукту й стимулювання впровадження нових технологій; 5) щорічне зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції в загальному обсягу реалізованої продукції; 6) пошук нових технологій не тільки у виробничому, але й в організаційно-управлінському аспекті (проекти з сертифікації будівельного обладнання й лісових угідь, розробку системи державних закупівель); 7) упровадження виробництва високотехнологічної продукції, зорієнтоване на заміщення імпорту продукції її експортом; 8) підтримка впровадження дифузії інновацій: сприяння трансферу технологій шляхом безпосередньої передачі не упереджених технологій (особливо важливі питання передачі промислової власності); формування здатності до імітації й адаптації чужих технологій (тільки за рахунок власних новацій не можна вирішити завдання переозброєння підприємств та виникнення в них інновацій)
2	Стимулювання реалізації інновацій	1) стимулювання виходу на нові ринки й використання власних технологічних, організаційних і економічних інновацій; 2) створення інформаційної бази даних інновацій; 3) розвиток інформаційної інфраструктури й професійного інноваційного менеджменту
3	Надання інвестиціям інноваційного характеру	1) імпорт й копіювання технологій (особливо в середньотехнологічних секторах, не обтяжених занадто жорсткими обмеженнями міжнародного режиму захисту інтелектуальної власності й не потребуючих значних початкових інвестицій); 2) експорт технологій, оскільки світовий ринок є кращим індикатором конкурентоспроможності інновацій
4	Якісне оновлення людського капіталу	1) підвищення індивідуальної продуктивності праці людини, що робить її здатною виконувати ту роботу, яка має більшу соціальну цінність і, відповідно, вище винагороджується; 2) розвиток у людині ділових навичок та підприємливості, що наділяє її здатністю приймати обґрунтовані (раціональні) рішення; 3) підвищення чутливості до сприйняття нових наукових розробок, скорочуючи строк їх запровадження у виробництво та стимулюючи розробку нових ідей; 4) розвиток інтелекту й індивідуальних здібностей до генерування нових технологічних ідей та раціональної організації виробництва відповідно до конкретних умов господарювання; 5) організація самого процесу виробництва знань, що створює умови для довгострокового розвитку підприємства на сучасному етапі; 6) більш адекватна система оплати праці вчених залежно від якості отриманого ними наукового результату; 7) запровадження стимулів до індивідуальних інвестицій у людський капітал

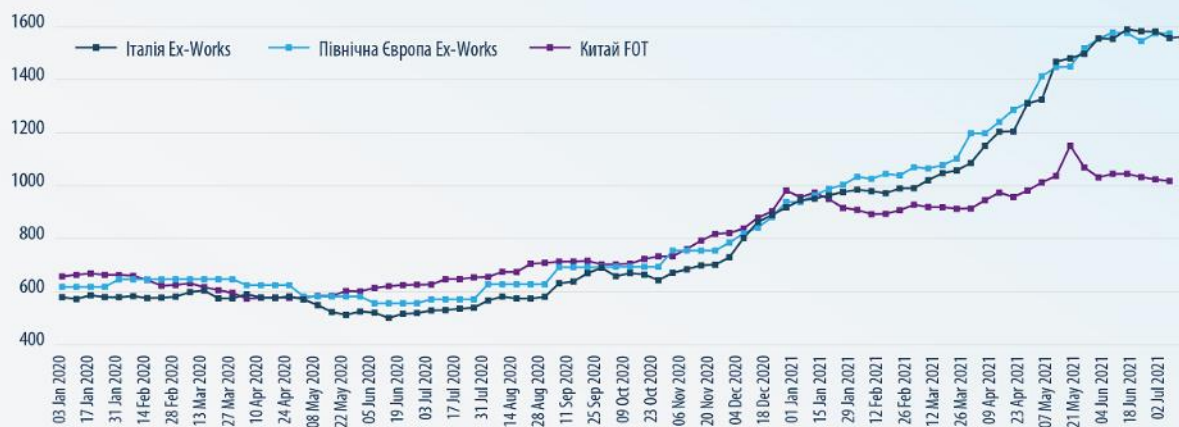
Додаток В

Елеваторні потужності в Україні станом на кінець 2020 року, тис. т

Додаток Г

Динаміка середньої ціни на оцинкований прокат в 2020-2021 рр., \$/т

Джерело даних: Kallanish

